

สถาบันครอบครัวคือรากฐานที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสังคมให้มั่นคงและปลอดภัย ทว่าในปัจจุบัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเป็นภัยเงียบที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) โดยกองส่งเสริมสถาบันครอบครัว จึงมุ่งเน้นการพัฒนากลไกในระดับพื้นที่เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยสนับสนุนการยกระดับศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) สู่ “ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)” เพื่อให้ชุมชน สามารถพึ่งพาและช่วยเหลือดูแลกันเองได้อย่างทันทั่วถึง รวมถึงสามารถป้องกัน เฝ้าระวังการเกิด ปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

คู่มือ “ขับเคลื่อนและพัฒนากระบวนการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) สำหรับสำนักงานพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) คณะทำงาน ศปก.ต. ทั่วประเทศ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทุกท่าน เนื้อหาในเล่ม ประกอบด้วย การรวบรวมแนวคิดการทำงานในชุมชน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทักษะ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การประเมินระดับความเสี่ยง ตลอดจนกรณีศึกษาจากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกภาคส่วนทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและแกนนำชุมชน สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตน ได้อย่างถูกต้องและเท่าทันสถานการณ์

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยกองส่งเสริมสถาบันครอบครัว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้ จะเป็น “เพื่อนคู่คิด” ที่ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้แก่ทุกท่าน และขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่านในความเสียสละและจิตอาสาที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานและเปลี่ยนชุมชนของเราให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย และสร้างรากฐานครอบครัวไทยที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว
กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กรกฎาคม 2569

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของ ศปก.ต.	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อน ศปก.ต.	2
1.3 ประโยชน์ของจัดตั้ง ศปก.ต. ในพื้นที่	2
2. กรอบการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านความรุนแรงในครอบครัว	4
2.1 กลไกการทำงาน	4
2.2 การขับเคลื่อนงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) และคณะทำงาน ศปก.ต.	5
2.2.1 การสำรวจและจัดทำข้อมูลชุมชน	5
2.2.2 การประเมินครอบครัวกลุ่มเสี่ยงจากเหตุความรุนแรงในครอบครัว	6
2.2.3 การป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดความรุนแรงในครอบครัว	8
2.2.4 การเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว	8
2.2.5 การจัดทำแผนชุมชน	10
2.2.6 การถอดบทเรียนการดำเนินงาน ศปก.ต.	12
2.2.7 การรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	12
2.3 องค์ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	13
2.3.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	13
2.3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	14
2.3.3 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553	17
2.3.4 ประมวลกฎหมายอาญา	18
3. การสรุปถอดองค์ความรู้จากผู้ปฏิบัติงาน ศปก.ต.ที่โดดเด่น	20
3.1 ปัจจัยที่ทำให้ ศปก.ต. สำเร็จ เข้มแข็ง และมีผลงานโดดเด่น	20
3.2 เทคนิคการใช้ทักษะสำหรับการให้คำปรึกษา	22
3.3 ตัวอย่างโครงการจาก ศปก.ต. ที่โดดเด่นซึ่งขับเคลื่อนระดับพื้นที่	23
3.4 หลักคิดการขับเคลื่อน ศปก.ต. ให้มีความเข้มแข็ง	26
4. การบูรณาการการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่	29
4.1 กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว	29
4.2 การทำงานในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ	29
4.3 การประชุมกลุ่มรายกรณี (Case Conference)	30
ภาคผนวก	35
สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย	
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว	
กลไกการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว	
ตัวอย่างข้อมูลชุมชน	
ตัวอย่างแบบประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวระดับชุมชน	
ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ศปก.ต.	
ตัวอย่างแผนชุมชน	
ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล	
ใบงานและแบบฝึกหัด	

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

สำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

เรื่อง	หัวข้อ
ประวัติความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)	1
- บทบาทหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด - สารสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ในครอบครัว เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงถ่ายทอดความรู้ให้เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รับทราบ	2
เทคนิคการให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ถูกต้อง และเรียนรู้รูปแบบ การจัดโครงการ/กิจกรรมในชุมชน	3
การใช้สื่อการเรียนรู้ กรณีเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องความรุนแรง ในครอบครัวในชุมชน	ภาคผนวก

สำหรับคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

เรื่อง	หัวข้อ
ประวัติความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกัน การกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)	1
กรอบการปฏิบัติงาน แนวทางการป้องกันปัญหาคความรุนแรงเชิงรุก รวมถึงการประเมิน ความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัว เพื่อกำหนดแนวทางการช่วยเหลือครอบครัว กลุ่มเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม	2
ปัจจัยที่ทำให้ ศปก.ต. ประสบความสำเร็จ และหลักคิดจาก ศปก.ต. ที่มีผลงานโดดเด่น และเข้มแข็ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของเครือข่ายในพื้นที่	3
การดำเนินงานของ ศปก.ต. และภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ	4
แนวทางการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นระบบ เมื่อเกิดเหตุขึ้นในพื้นที่ รวมถึงใบงานและแบบฝึกหัดที่ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกในชุมชน	ภาคผนวก

1. ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของ ศปก.ต.

“ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)” คือ “ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน”(ศพค.) ที่มีการพัฒนาบทบาทการทำงานด้านความรุนแรงในครอบครัว โดยมีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการร่วมกับทีมสหวิชาชีพในระดับพื้นที่ และผู้แทนชุมชน จากภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว

ศปก.ต. มีหน้าที่ เฝ้าระวัง ป้องกัน ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเบื้องต้นและ ประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพได้อย่างเป็นระบบ เช่น ดำเนินการรับแจ้งเหตุ ลงพื้นที่ร่วมกับผู้นำชุมชน ตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ร่วมวางแผนการให้ความช่วยเหลือประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพและหน่วยงาน ในระดับพื้นที่

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) เริ่มดำเนินโครงการตำบลเข้มแข็งไร้ความรุนแรง (Fight for Zero Violence) ในปี พ.ศ. 2558 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในระดับตำบล ร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ครองโดยสร้างกลไกในชุมชนเพื่อพัฒนาและการป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับอาสาสมัครจากเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 สค. ได้เริ่มขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) โดยคัดเลือกพื้นที่นำร่อง จำนวน 12 จังหวัด จังหวัดละ 1 พื้นที่ รวม 12 พื้นที่ ได้แก่ เชียงราย กาญจนบุรี ตรัง นครราชสีมา บึงกาฬ พัทลุง พิจิตร ศรีสะเกษ สตูล สระแก้ว สระบุรี สุโขทัย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 - 2561 ได้มีการขยายพื้นที่ขับเคลื่อน ศปก.ต. อีก 10 จังหวัดๆ ละ 3 พื้นที่ รวม 30 พื้นที่ ได้แก่ เชียงราย (เพิ่มอีก 3 พื้นที่ใหม่) ชลบุรี ราชบุรี เชียงใหม่ น่าน พะเยา อุตรดิตถ์ ร้อยเอ็ด สุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลา

โดยในปี พ.ศ. 2562 มีการขับเคลื่อน ศปก.ต. อย่างต่อเนื่อง รวมเป็น 42 พื้นที่ เพื่อให้คณะกรรมการ ศปก.ต. ผู้ปฏิบัติงานด้านความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพสู่การเป็นวิทยากร ถ่ายทอดและขยายองค์ความรู้สู่ชุมชน สร้างภูมิคุ้มกันเรื่องการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการข้อมูลในพื้นที่การวางแผน และติดตามผล โดยการดำเนินงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 - 2565 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการอบรม/ประชุม/สัมมนาในทางวิชาการต่าง ๆ ได้ ตลอดจนส่งผลให้การดำเนินงานหรือการมีส่วนร่วมในชุมชนและเครือข่ายในหลายพื้นที่ไม่ต่อเนื่อง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2566 สค. ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) โดยการคัดเลือก ศปก.ต. ที่มีการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ให้เป็น ศปก.ต. ต้นแบบ จากพื้นที่ 16 จังหวัด จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง (ภาคละ 4 จังหวัด) ใช้เกณฑ์คัดเลือกจากจังหวัด ที่มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวสูงสุด และเลือก ศปก.ต. ที่มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรง ในครอบครัวสูงสุดในจังหวัดนั้น และจังหวัดที่มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวน้อยสุด และเลือก ศปก.ต. ที่มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวน้อยสุดในจังหวัดนั้น

ปี พ.ศ. 2567 สค. ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศปก.ต. ในพื้นที่จังหวัดที่มีจำนวนเหตุการณ์ ความรุนแรงในครอบครัวสูงสุดเพิ่มเติม อีก 16 จังหวัด และขยายพื้นที่ใหม่อีก 16 จังหวัด (ภาคละ 4 จังหวัด) ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2567 มีการขับเคลื่อน ศปก.ต. จำนวน 32 จังหวัด 48 พื้นที่

ในปี พ.ศ. 2568 สค. กำหนดให้มีการขับเคลื่อน ศปก.ต. ทุกจังหวัดทั่วประเทศ (76 จังหวัด) อย่างน้อยจังหวัดละ 1 พื้นที่ และจังหวัดที่มีการขับเคลื่อนในปี พ.ศ. 2566 และ ปี พ.ศ. 2567 มีการขยาย พื้นที่ขับเคลื่อน ศปก.ต. เพิ่มอีก (อย่างน้อย) 1 พื้นที่ ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีการขับเคลื่อน ศปก.ต. จำนวน 76 จังหวัด 134 พื้นที่

ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2569 สค. ได้การขับเคลื่อน ศปก.ต. เดิมจากปี พ.ศ. 2568 อย่างต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่เป้าหมายที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และสมัครใจดำเนินการขับเคลื่อน ศปก.ต. เพิ่มเติม อย่างน้อยจังหวัดละ 1 พื้นที่ ซึ่งปีนี้ มีการขับเคลื่อน ศปก.ต. รวมทั้งสิ้น 210 พื้นที่ ใน 76 จังหวัด (ทั่วประเทศ)

1.2 วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อน ศปก.ต.

1. เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างแกนนำขับเคลื่อนงานด้านความรุนแรงในครอบครัวในระดับตำบล และ ส่งเสริมศักยภาพเครือข่ายในระดับพื้นที่ ให้มีการทำงานด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัวของตนเองและชุมชนของตนเอง และยังรู้จักบทบาท ของ ศปก.ต. และ ศพค. มากขึ้น
3. เพื่อให้สามารถจัดการข้อมูลในพื้นที่ ผ่านการวางแผน วิเคราะห์ ดำเนินกิจกรรม ติดตามผล และ ถอดบทเรียน โดยการทำงานผ่านกลไกสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่
4. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพคณะทำงาน ศปก.ต. ศพค. และทีมสหวิชาชีพ ให้มีความรู้ความเข้าใจ ต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งสามารถขับเคลื่อนงานด้านความรุนแรงในครอบครัว และประสาน การทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ประโยชน์จากการจัดตั้งศูนย์ ศปก.ต. ในพื้นที่

ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง ดูแลครอบครัวและชุมชนของตนเอง เครือข่าย ในพื้นที่มีการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ในรูปแบบ เครือข่ายทางสังคมร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ สามารถจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อประเด็นงานด้านความรุนแรง ตามบริบทของพื้นที่ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

สรุปบทที่ 1 : ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกัน การกระทำรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

กลไกชุมชนเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

1 ศปก.ต. คืออะไร?

ศปก.ต. คือ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.)
ที่พัฒนาบทบาทด้านความรุนแรงในครอบครัว
โดยทำงานในรูปแบบคณะทำงานร่วมกับ
ทีมสหวิชาชีพและภาคีในชุมชน

2 บทบาทสำคัญของ ศปก.ต.

1) เฝ้าระวัง

2) ป้องกัน

3) ช่วยเหลือเบื้องต้น

4) ประสานส่งต่อ
ทีมสหวิชาชีพ

รับแจ้งเหตุ วางแผนช่วยเหลือ และเชื่อมโยงการช่วยเหลือในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

3 พัฒนาการขับเคลื่อน ศปก.ต.

4 วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อน

1. สร้างแกนนำ
และพัฒนาเครือข่าย
ในระดับตำบล

2. ส่งเสริมการมี
ส่วนร่วมของภาค
ประชาชน

3. ใช้ข้อมูลชุมชนเพื่อ
วางแผนและติดตามผล

4. เสริมศักยภาพ
คณะทำงานและ
ทีมสหวิชาชีพ

5 ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการเฝ้าระวังและ
ดูแลกันเอง

2. เครือข่ายในพื้นที่
ทำงานร่วมกัน
อย่างเป็นระบบ

3. พื้นที่สามารถจัดกิจกรรม
ที่ตอบโจทย์ปัญหา
ความรุนแรงตามบริบท
ของชุมชน

ศปก.ต. คือกลไกชุมชนสำคัญ ที่ช่วยให้การป้องกันและ
แก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นได้จริงในระดับพื้นที่

2. กรอบการทำงานของผูปฏิบัติงานด้านความรุนแรงในครอบครัว

2.1 กลไกการทำงาน

2.1.1 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง)

- บทบาทหน้าที่

สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมระดับพื้นที่ รวมถึงองค์ความรู้ และสื่อประชาสัมพันธ์ เรื่องความรุนแรงในครอบครัว

2.1.2 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

- บทบาทหน้าที่

- สำรวจจำนวนศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ให้เป็นปัจจุบัน
- คัดเลือกพื้นที่เพื่อขับเคลื่อน ศปก.ต. โดยจัดประชุมคณะทำงาน ศปก.ต.ทุกแห่งในจังหวัด เพื่อสอบถามความสมัครใจและความพร้อมในการปฏิบัติงานในพื้นที่
- ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนให้ทราบถึงบทบาท/หน้าที่ คณะทำงาน ศปก.ต. เพื่อจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ศปก.ต.

2.1.3 ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

- บทบาทหน้าที่

- ส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในระดับตำบลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- สำรวจข้อมูลชุมชน/ประเมินครอบครัวกลุ่มเสี่ยงจากสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว เพื่อจัดทำข้อมูลสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่
- ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และประสานส่งต่อสหวิชาชีพในพื้นที่ เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจนสามารถก้าวข้ามภาวะวิกฤติได้
- จัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และแผนคุ้มครองช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่
- จัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
- ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ สอดส่องดูแล เฝ้าระวังครอบครัวกลุ่มเสี่ยง
- ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนงาน รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

2.2 การขับเคลื่อนงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) และคณะทำงาน ศปก.ต.

2.2.1 คณะทำงานสำรวจและจัดทำข้อมูลชุมชน

ข้อมูลชุมชนมีความสำคัญอย่างมากในการนำไปใช้ในการพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน การจะพัฒนาชุมชนได้นั้นต้องทราบความต้องการของสมาชิกในชุมชน ข้อมูลชุมชนจึงได้จากการสำรวจสภาพชุมชนทุกมิติทั้งในอดีตและปัจจุบัน

● เครื่องมือสำหรับการจัดทำข้อมูลชุมชน

การศึกษาข้อมูลชุมชน จำเป็นต้องมีเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจถึงชุมชนในลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ได้แก่ แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้เครื่องมือแต่ละประเภทมีรายละเอียด ดังนี้

- แบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นชุดของคำถามปลายเปิดและปลายปิดที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลในด้านต่าง ๆ โดยตรง เช่น ความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติ ข้อเท็จจริง ฯลฯ

- การสังเกต

การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดู หรือศึกษาเหตุการณ์ ลักษณะภายนอกที่แสดงออก วิธีการสื่อสารโดยการสังเกตจะแปรเปลี่ยนไปตามบริบท เช่น เวลา การใช้ภาษาพูด ภาษากาย และสถานที่

- การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาซักถามอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการ ซึ่งข้อมูลทักษะการฟังอย่างตั้งใจ และการจดบันทึก การรวบรวมข้อมูลจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง รวมถึงโครงสร้างของคำถามที่ชัดเจนเพราะมีส่วนในการกำหนดทิศทางของเนื้อหาให้ตรงตามเป้าหมาย

- การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม คือการสัมภาษณ์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ต้องการข้อมูล

(รายละเอียดข้อมูลชุมชนภาคผนวก ในหน้า 41)

2.2.2 การประเมินครอบครัวกลุ่มเสี่ยงจากเหตุความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อคณะทำงาน ศปก.ต. รวบรวมข้อมูลชุมชนจากการตอบแบบประเมินชุมชนของสมาชิกในชุมชนแล้ว คณะทำงาน ศปก.ต. ดำเนินการจัดประชุมในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวตามบริบทของแต่ละพื้นที่ จากนั้นนำผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวมาวิเคราะห์จัดลำดับความเสี่ยงจากระดับของความรุนแรงในครอบครัว เช่น เสี่ยงน้อย เสี่ยงปานกลาง เสี่ยงมาก เป็นต้น ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดในชุมชนได้อย่างเหมาะสม (รายละเอียดแบบประเมินชุมชนในภาคผนวกหน้า 43)

• การสำรวจระดับความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ได้จัดทำแบบประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ชุมชนนำไปใช้ในการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชน และนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังและเตือนภัย เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เครื่องมือนี้นี้ประกอบด้วยข้อคำถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วยข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ การสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน
- 2) ข้อมูลสำหรับการประเมินครอบครัว ประกอบด้วยข้อคำถามเพื่อสอบถามลักษณะการใช้ชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัว เป็นต้น เป็นคำถามปลายปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบระหว่าง ใช่ หรือ ไม่ใช่

• ตัวอย่างข้อคำถาม

- การซักถามประวัติความรุนแรงที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การประเมินที่สำคัญประวัติความรุนแรงที่มีความเป็นมาจนถึงปัจจุบัน เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใด อันตรายใดที่บอกว่าความรุนแรงกำลังจะเกิดขึ้นพัฒนาการของความรุนแรงมีมากขึ้นหรือมีการใช้อาวุธด้วยหรือไม่
- ความถี่บ่อยที่ความรุนแรงเกิดขึ้น
- การบาดเจ็บจากความรุนแรงมีอย่างน้อยเพียงใด
- ผลกระทบต่อคนในครอบครัวเป็นอย่างไร
- มีการใช้ยาเสพติดก่อนใช้ความรุนแรงหรือไม่ อย่างไร
- เหตุการณ์ความรุนแรงครั้งใดที่ทำให้ผู้ถูกกระทำหวาดกลัวหรือบาดเจ็บมากที่สุด

จากข้อมูลทั้ง 2 ส่วน สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการตอบคำถามในแบบประเมินชุมชน มาวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้จำนวนข้อคำถามที่กลุ่มเป้าหมายเลือกตอบว่า “ใช่” มาจัดกลุ่มประเภทครอบครัวกลุ่มเสี่ยง โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

การใช้คำตอบเป็นเกณฑ์ เพื่อประเมินความเสี่ยงการเกิด ความรุนแรงในครอบครัว	การใช้สีเป็นสัญลักษณ์ ความเสี่ยงต่อการเกิด ความรุนแรงในครอบครัว	การตีความ
ตอบ “ใช่” จำนวน 1 – 6 ข้อ ได้คะแนน ไม่เกินร้อยละ 27 ของคะแนนเต็ม	มีความเสี่ยงเกิดการกระทำความ รุนแรงในครอบครัว ในระดับ น้อย ความเข้มข้นความรุนแรง เท่ากับ 1 <u>หรือแปลงเป็นระดับสีเขียว</u> <u>เพื่อเตือนภัยเบื้องต้น</u> (สีเขียว)	เป็นครัวเรือนที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อความรุนแรง ในครอบครัว และมีโอกาสกระทำความรุนแรง ในครอบครัวบ้างเป็นครั้งคราว แต่เกิดขึ้นน้อย
ตอบ “ใช่” จำนวน 7 – 11 ข้อ ได้คะแนน มากกว่าร้อยละ 28 – ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม	มีความเสี่ยงเกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวในระดับ ปานกลาง ความเข้มข้นของ ความรุนแรง เท่ากับ 2 <u>หรือแปลงเป็นระดับสีเหลือง</u> <u>เพื่อสังเกตสัญญาณเตือนภัย</u> (สีเหลือง)	เป็นครัวเรือนมีปัจจัยเสี่ยงและมีความรุนแรง ในครอบครัวเกิดขึ้นแล้ว และเสี่ยงจะใช้ ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น
ตอบ “ใช่” จำนวน 12 ข้อ ขึ้นไป ได้คะแนน เกินกว่า ร้อย ละ 50 ของคะแนนเต็ม	มีความเสี่ยงเกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ใน ระดับ มาก ความเข้มข้นของ ความรุนแรง เท่ากับ 3 <u>หรือแปลงเป็นระดับสีแดง</u> <u>เพื่อการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด</u> (สีแดง)	เป็นครัวเรือนมีปัจจัยเสี่ยงหลายปัจจัย มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นแล้ว และเสี่ยงจะใช้ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และ มีการกระทำความรุนแรงซ้ำ

2.2.3 การป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดความรุนแรงในครอบครัว

การป้องกันก่อนเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มุ่งเน้นการสร้างความรู้ในปัญหา และผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว มีกลุ่มเป้าหมายเป็นครอบครัวโดยทั่วไปและครอบครัวกลุ่มเสี่ยง

สัญญาณเตือน (Red Flag) เมื่อคณะทำงานต้องการประเมินความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว สามารถสังเกตลักษณะสมาชิกในครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัวจากการสอบถามกับเพื่อนบ้าน ดังนี้

- **ปัจจัยส่วนบุคคล**

- การว่างงานและขาดรายได้
- การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือมีการใช้สารเสพติด
- การติดการพนัน และมีหนี้สิน
- การมีพฤติกรรมนอกใจหรือหวาดระแวง หึงหวง
- การผูกขาดการตัดสินใจหรือควบคุมพฤติกรรมผู้อื่น
- การไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง มักแยกตัวจากสังคม
- การมีปัญหาทางจิตเวชหรือมีภาวะซึมเศร้า เช่น การคิดหรือพยายามทำร้ายตนเองฆ่าตัวตาย

- **ปัจจัยด้านครอบครัว**

- การเป็นครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว
- การไม่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด เช่น ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยง ลูกบุญธรรม
- การมีบุคคลในครอบครัวที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่น คนพิการ หรือผู้สูงอายุ มีการทำร้ายร่างกายกัน เช่น การทุบตีทำร้าย ใช้อาวุธ มีผลทำให้ได้รับบาดเจ็บ
- การมีความขัดแย้งกันของคนในครอบครัว เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง หรือมีปากเสียง มีการคุกคาม หรือข่มขู่จะทำร้าย หรือทำให้ได้รับความเดือดร้อน
- การทำร้ายร่างกายกัน เช่น การทุบตีทำร้าย ใช้อาวุธ มีผลทำให้ได้รับบาดเจ็บ

2.2.4 การเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว

“การเฝ้าระวัง” เป็นระบบและกลไกสำหรับการติดตามสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเพื่อใช้ในการวางแผน ควบคุม และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นหรือนำไปใช้เพื่อลดปัจจัยเสี่ยง กลไกการดำเนินงานของคณะทำงาน ศปก.ต. จึงต้องอาศัยบุคคลในครอบครัวและบุคคลภายนอกช่วยสร้างความปลอดภัยให้แก่คนในครอบครัว โดยวัดความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวจากจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว และระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปกำหนดแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อลดความเสี่ยงก่อนเกิดความรุนแรง และยับยั้งการกระทำความรุนแรงซ้ำ

ไม่ควรทำ (Don't)	ควรทำ (Do)
ข้อมูลชุมชนขาดการตรวจสอบให้เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ข้อมูลไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของชุมชน	มีการเตรียมการกำหนดแนวทางการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงจากหน่วยงานภาครัฐ บางหน่วยงาน ทำงานซ้ำซ้อน (ต่างคนต่างทำ)	มีการสำรวจข้อมูลชุมชนและมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน โดยจัดระบบข้อมูลแยกเพศ แยกอายุ แยกสถานะทางเศรษฐกิจ และกลุ่มที่มีความเปราะบาง เช่น กลุ่มผู้ชรา เด็ก คนพิการ แม่เลี้ยงเดี่ยว ฯลฯ
	ภาครัฐ กำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินการให้ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเข้าถึงกระบวนการให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว และเป็นระบบ
	เสริมสร้างความตระหนักรู้ สร้างความเข้าใจ มีการเพิ่มทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับปรับตัวต่อการทำงานในเชิงรุกและเชิงตั้งรับ เพื่อสาธารณะและชุมชน
	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ขับเคลื่อนงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินสรุปบทเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการทำงาน

การดำเนินงานเชิงรุก

เมื่อพบสัญญาณความเสี่ยงการเกิดความรุนแรงในครอบครัวในชุมชนที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเฝ้าระวังในลักษณะเชิงรุก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวที่ร้ายแรงขึ้น คณะทำงาน ศปก.ต. จำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดปัญหาให้คนในชุมชนทราบก่อนเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีแนวทางดังนี้

- **สำรวจ/รวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงในพื้นที่อย่างใกล้ชิด** เพื่อเตือนภัย ลดความเสี่ยงและสร้างความปลอดภัยให้คนในครอบครัวให้มากที่สุด
- **มีข้อมูลสภาพปัญหา และผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวที่อาจเกิดขึ้น** เช่น ด้านสุขภาพ จำนวนบุคคล/ครอบครัวที่เกิดปัญหาหรือมีความเสี่ยง รวมทั้งการคาดการณ์ว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้นมากน้อยเพียงใด
- **มีการเฝ้าระวังและลดความเสี่ยง** เพื่อกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดความเสี่ยงต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เหมาะสมในแต่ละกรณี ซึ่งจะต้องมีการติดตามผลและประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

การดำเนินงานเชิงรับ

มุ่งเน้นกระบวนการเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงการบริการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวระดับชุมชน ดังนี้

- สำรวจ/เก็บข้อมูลความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน
- วิเคราะห์และแยกแยะความเสี่ยงของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน
- รายงานข้อมูลความเสี่ยงเพื่อกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังและเตือนภัยความรุนแรงในครอบครัว
- ดำเนินการเตือนภัยความเสี่ยงนั้นให้สมาชิกในชุมชนทราบ เพื่อคิดแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- ติดตามและประเมินผลการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว

การเชื่อมโยงข้อมูลในชุมชนกับการจัดทำแผนชุมชน

การเชื่อมโยงข้อมูลในชุมชนมีความสำคัญต่อการสร้างระบบฐานข้อมูลด้านความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน เนื่องจากในชุมชนมีข้อมูลมากมาย ทั้งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว หรือข้อมูลปฐมภูมิที่เกิดจากการจัดเก็บแบบประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัว โดยข้อมูลแต่ละประเภทก็มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน เช่น จำนวนครัวเรือน จำนวนสถานประกอบการที่เสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรงในครอบครัว (บ่อนไก่, ร้านเกมส์, ร้านเหล้า, บ่อนการพนัน ฯลฯ) อาชีพที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ครัวเรือน และจำนวนทรัพยากรในพื้นที่ ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการตีความการเฝ้าระวังความเสี่ยงในครอบครัว หรือนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการทำกิจกรรมในชุมชน การคัดเลือกพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมการเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อครอบครัวได้

2.2.5 การจัดทำแผนชุมชน

- **แผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว** คือ การป้องกันโดยวางแผนที่มุ่งสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ความเสมอภาคในครอบครัว รวมถึงการรณรงค์ การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว เป็นต้น

การดำเนินงานตามแผน เช่น

- จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวแก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียน เพื่อลดพฤติกรรมรังแกหรือบูลลี่ และการใช้ความรุนแรงระหว่างเพื่อน ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาไปจนถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย
- รณรงค์เผยแพร่ความรู้ สร้างความตระหนักในปัญหา และผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว ด้วยการลดความเสี่ยงและปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่าง ๆ เช่น ลดอบายมุข และพื้นที่เสี่ยงในชุมชน
- จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงและครอบครัว เฝ้าระวังสร้างขวัญกำลังใจ ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ให้ครอบครัวกลุ่มเสี่ยงที่ยากจน รวมถึงการฝึกอาชีพ
- จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและกิจกรรมปรับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ

- แขนงนำชุมชนประชาสัมพันธ์ช่องทางการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- การจัดตั้งและวางระบบศูนย์รับแจ้งเหตุระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เช่น สร้างกลุ่มไลน์ไว้เพื่อประสานแจ้งเหตุ กำหนดเบอร์โทรศัพท์กลางในการรับแจ้งเหตุ ตั้งเวรยามประจำวันเวลากลางวันและกลางคืน สร้างเครือข่ายจิตอาสาเฝ้าระวังตามชุมชน/ซอย/หมู่บ้าน การจัดตั้งชมรมริบบิ้นขาวในโรงเรียน เป็นต้น
- การฝึกอบรมพ่อแม่/คนในชุมชน เรื่องการเลี้ยงดูเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง
- การพัฒนาเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น เช่น การจัด “ค่ายครอบครัว” เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว “กิจกรรมชวนพ่อกลับบ้าน เปิดบ้านวัยใสใส่ใจเยาวชน” เป็นต้น

● **แผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่**

คือ การวางแผนเพื่อให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น การประชุมร่วมกับทีมสหวิชาชีพในระดับตำบล เพื่อนำข้อมูลสถานการณ์ครอบครัวกลุ่มเสี่ยงมาวิเคราะห์ กำหนดแนวทางการคุ้มครองช่วยเหลือ การเยี่ยมบ้านครอบครัวกลุ่มเสี่ยง มีการเสริมพลัง การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา การให้คำแนะนำ การประสานส่งต่อเคสไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง จนผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข และไม่ถูกกระทำซ้ำ

การดำเนินงานตามแผน เช่น

- ติดตามเยี่ยมบ้านครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว รับฟังปัญหา เพื่อสร้างความไว้วางใจกับคนในชุมชน รวมถึงสอดส่องดูแลเหตุการณ์ความรุนแรงในชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทันเวลา
- ประชุมร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาและหาทางออกร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือเรื่องสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมแก่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว และประเมินสถานะเสี่ยงโดยกำหนดมาตรการ หากมีการคุกคามหรือถูกกระทำความรุนแรงซ้ำ รวมถึงการวางแผนเพื่อฟื้นฟู เยียวยา สภาพจิตใจสมาชิกในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง
- กิจกรรม “เคาะบ้าน ต้านความรุนแรง” ลงพื้นที่ เยี่ยมบ้าน ติดตามผลหลังจากที่ผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือ หากพบว่ามีความเสี่ยงที่จะถูกกระทำซ้ำ คณะทำงาน ศปค.ต. และทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ (เจ้าหน้าที่จาก อบต./เทศบาล อพม. อสม. และ รพ.สต.) สอดส่องดูแลครอบครัวกลุ่มเสี่ยง ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ เพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีในครอบครัว (รายละเอียดตัวอย่างการจัดทำแผนชุมชนในภาคผนวก หน้า 52)

2.2.6 การถอดบทเรียนการดำเนินงาน ศปก.ต.

คณะกรรมการ ศปก.ต. ดำเนินการจัดประชุมระดับพื้นที่ เช่น การจัดเวทีประชาคม การประชุม คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมารวมตัวพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นประเด็นการขับเคลื่อน ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ในห้วงเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา อย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำความต้องการของชุมชนมากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ความรุนแรงในครอบครัว อย่างเป็นระบบ ตัวอย่างประเด็นในพูดคุยเพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานของ ศปก.ต. ตามตารางด้านล่างนี้

ข้อ	คำถาม	คำอธิบาย
1.	ความสำเร็จที่คาดหวัง? ** เป้าหมาย **	คณะกรรมการ ศปก.ต. พุดคุยกับสมาชิกในชุมชน ให้ทราบถึงเป้าหมายหลักของการขับเคลื่อน ศปก.ต. โดยระดมความเห็นให้ทุกคนเขียน เป้าหมายที่ตนคาดหวังให้เกิดขึ้นในชุมชน
2.	สิ่งที่เกิดขึ้นจริง? ** กระบวนการ/ผลลัพธ์ **	เมื่อรับรู้เป้าหมายแล้ว สมาชิกในชุมชนช่วยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถึงปัญหาที่พบบ่อยใน ห้วงปีที่ผ่านมา และขั้นตอนการแก้ไขปัญหา ร่วมกันว่าทำอย่างไรจึงจะลดจำนวนความรุนแรง ในครอบครัวในพื้นที่ลงได้สำเร็จ รวมถึงผลลัพธ์ ที่ต้องการเห็นเป็นรูปธรรม
3.	เพราะอะไรถึงเกิดสิ่งนั้นขึ้น?	สมาชิกในชุมชนให้ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ ศปก.ต. กลไกหรือวิธีการที่ช่วยให้เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ด้านความรุนแรงในชุมชนเข้มแข็งขึ้น
4.	จะทำอะไรให้ดีขึ้นในอนาคต?	สมาชิกในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากประสบการณ์การทำงานในชุมชน โดย ร่วมกันสร้างมาตรการหรือจัดกิจกรรมรูปแบบ ใหม่ที่ต่างจากเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาคือ ความรุนแรงในครอบครัว ระดับพื้นที่ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

2.2.7 คณะทำงานรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

- รายงานสรุปผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการป้องกันการกระทำ ความรุนแรง ในครอบครัว
- รายงาน “แผนการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาคือ ความรุนแรงในครอบครัว”
- รายงาน “แผนการคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิด ความรุนแรงในครอบครัว ในระดับพื้นที่”

2.3 องค์ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในครอบครัว

รัฐได้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว และได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ ได้รับการปกป้อง ค้ำครอง ช่วยเหลือ พ้นพญเหยียวยว อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มขันและต่อเนื่อง ภายใต้เครื่องมือสำคัญทางด้านกฎหมาย ได้แก่

- พระราชบัญญัติค้ำครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- พระราชบัญญัติค้ำครองเด็ก พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- ประมวลกฎหมายอาญา

2.3.1 พระราชบัญญัติค้ำครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

1. ปกป้องค้ำครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
2. บำบัดพ้นพญผู้กระทำคาความรุนแรงให้มีโอกาสกลับตัวกลับใจ
3. ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ
4. รักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

สาระสำคัญที่ควรรู้

มาตรา 3 “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

มาตรา 4 ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ให้ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วยให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

****มาตรา 5** ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่วรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

มาตรา 7 ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ภายใน 3 เดือนนับแต่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความแต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

ตัวอย่างการกระทำที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

สามีภรรยาคู่หนึ่งอยู่กินกันมา 10 ปี โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส คืนหนึ่งสามีออกไป ดื่มเหล้ากับเพื่อนโดยไม่ได้ออกภรรยาแล้วกลับบ้านดึก ภรรยาซึ่งรอมาตั้งแต่หัวค่ำถามด้วยน้ำเสียงหงุดหงิดว่า “ไปไหนมาทำไมกลับบ้านดึก” สามีที่อยู่ในอาการมึนเมาอยู่แล้วนั้นเกิดอาการโมโหที่ถูกต่อว่า จึงตวาดใส่ภรรยาเสียงดัง และตบหน้าภรรยาอย่างแรงจนล้มลงกับพื้น

การกระทำความผิดกล่าวของสามีเป็นการกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวตามคำนิยามในมาตรา 3 และเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นความผิดที่สามารถยอมความกันได้ ตามมาตรา 4 ซึ่งหากท่านพบเห็นหรือทราบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ต้องแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแจ้งตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าระงับเหตุและให้การคุ้มครองช่วยเหลือ

2.3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

1. เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม
2. ป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

สาระสำคัญที่ควรรู้

มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

มาตรา 25 ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้

- (1) ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาลหรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็กหรือที่สาธารณะ หรือสถานที่ใด โดยเจตนาที่จะไม่รับเด็กกลับคืน
- (2) ละทิ้งเด็กไว้ ณ สถานที่ใด ๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพ หรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม
- (3) จงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือสุขภาพอนามัย จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือ จิตใจของเด็ก
- (4) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือ พัฒนาการของเด็ก
- (5) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

มาตรา 26 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

- (1) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือ จิตใจของเด็ก
- (2) จงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือการรักษาพยาบาล แก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
- (3) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติดีเสี่ยงต่อการกระทำผิด
- (4) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือ ยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีโชฎิบัติของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือ ได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว
- (5) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็ก ไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก
- (6) ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อการ เจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อการพัฒนาการของเด็ก
- (7) บังคับ ชูเชื้อ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือ ให้กระทำการใด เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อ การเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก
- (8) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่น การพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า
- (9) บังคับ ชูเชื้อ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำ การอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

(10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ ถ้าการกระทำมีความผิดตามวรรคหนึ่งมีโทษตามกฎหมายอื่นที่หนักกว่าก็ให้ลงโทษตามกฎหมาย

 ****มาตรา 29** ผู้ใดพบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 โดยมีชักช้า

แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับตัวเด็กไว้รักษาพยาบาล ครู อาจารย์ หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็กที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง จะต้องรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตาม มาตรา 24 ทราบโดยมิชักช้า หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 29 เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญาหรือทาง ปกครอง

 มาตรา 40 เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่

- (1) เด็กที่ถูกทารุณกรรม
- (2) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
- (3) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนด

ในกฎกระทรวง

 ****มาตรา 41** ผู้ใดพบเห็นหรือประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ให้รีบแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา 24 ได้รับแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด ให้มีอำนาจเข้าตรวจค้นและมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็วที่สุด

การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 41 เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญาหรือทาง ปกครอง

 มาตรา 78 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับ มาตรา 26 กฎหมายห้ามทำร้ายร่างกายหรือเอาเปรียบเด็ก แม้เด็กจะทำไฉนก็ผิดเพราะถือว่าเด็กจงดัดสันใจไม่ได้

หากท่านพบเห็นเด็กโดนทำร้ายร่างกายและจิตใจหรือถูกเอาเปรียบไม่ว่าเด็กจะยอมหรือไม่ยอมถือว่าผิดกฎหมายตามมาตรา 26 ของ พ.ร.บ.นี้ และมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างการกระทำที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

เด็กชายอายุ 9 ขวบ อาศัยอยู่กับแม่แท้ ๆ และพ่อเลี้ยง วันหนึ่งเด็กชายเล่นจนเพลอทำแก้วตกพื้นแตก พ่อเลี้ยงจึงได้ระเบิดอารมณ์ตะโกนด่าทอให้เด็กอับอาย แล้วคว้าเข็มขัดหนังมาตีที่หลังและต้นขาของเด็กจนผิวหนังปรากฏรอยแผลแดงซ้ำเป็นจำๆ การกระทำความผิดกล่าวของพ่อเลี้ยงเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก ตามนิยามในมาตรา 4 และเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 26 ประกอบกับมาตรา 78 ซึ่งหากท่านพบเห็นเด็กโดนทำร้ายถูกเอาเปรียบ หรือถูกกระทำผิดศีลธรรมอันดี และกฎหมาย ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยมิชักช้า ตามมาตรา 29

2.3.3 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

สาระสำคัญที่ควรรู้

มาตรา 4 “คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ” หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำ การใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

****มาตรา 172** ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัวหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้

****มาตรา 179** ในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กให้เด็กหรือผู้ปกครองของเด็กนั้นร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวดนี้ได้

 มาตรา 186 ผู้ใดช่วยเหลือหรือกระทำความด้วยประการใด ๆ ให้เด็กหรือเยาวชน หลบหนีไปจากการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งควบคุมไว้ระหว่างสอบสวนระหว่าง พิจารณาคดี หรือเพื่อฝักอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากตัวอย่างเหตุการณ์กรณีความรุนแรงในครอบครัวหรือการกระทำความ ผิดกฎหมายต่อเด็ก ผู้ถูกกระทำฯ ญาติ ผู้ปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือองค์กร ผู้มีหน้าที่ให้การช่วยเหลือสามารถร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวออกคำสั่ง ค้ำครองสวัสดิภาพผู้เสียหายได้ตามมาตรา 172 และมาตรา 179

2.3.4 ประมวลกฎหมายอาญา

สาระสำคัญที่ควรรู้

 มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำ โดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้ กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่า ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดย ปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยดเว้น การที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

 ****มาตรา 295** ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ของผู้นั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากกรณีตัวอย่างการกระทำที่เป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรง ในครอบครัวดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย เนื่องจากการทำร้ายร่างกายภรรยาจนได้รับบาดเจ็บ สามี่มีความผิด ฐานทำร้ายร่างกายภรรยา มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปบทที่ 2 :

กรอบการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ด้านความรุนแรงในครอบครัว

สร้างครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยแข็งแรง

1 กลไกการทำงาน

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง)

บทบาทหน้าที่

- สนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ และสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องความรุนแรงในครอบครัว

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์จังหวัด

บทบาทหน้าที่

- สำรวจจำนวน ศปภ.ท. ให้เป็นปัจจุบัน
- ประสานงานกับ อปท. และชุมชน เพื่อแต่งตั้งคณะทำงาน ศปภ.ท.

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปภ.ท.)

บทบาทหน้าที่

- ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- ประสานส่งต่อสหวิชาชีพในพื้นที่ เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจนสามารถก้าวข้ามภาวะวิกฤติได้
- จัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- จัดทำแผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่
- จัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- ติดตามผล สอดส่องดูแล เฝ้าระวังครอบครัวกลุ่มเสี่ยง
- ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนงาน และรายงานผลการดำเนินงานต่อ พมจ.

2 การขับเคลื่อนงานของ ศปภ.ท.

สำรวจและจัดทำ ข้อมูลชุมชน

- ใช้เครื่องมือหลากหลาย เช่น แบบสอบถาม
- การสังเกต
- การสัมภาษณ์
- การสนทนากลุ่ม

ประเมินครอบครัว กลุ่มเสี่ยง

- ใช้แบบประเมินความเสี่ยง ความรุนแรงในครอบครัว
- ซักถามประวัติความรุนแรง ความที่ ความรุนแรง ผลกระทบ การใช้สารเสพติด และเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุด

ป้องกันเพื่อลด ความเสี่ยง

- สร้างความตระหนักรู้ ในปัญหาและผลกระทบ
- มุ่งเน้นครอบครัวทั่วไป และครอบครัวกลุ่มเสี่ยง

เฝ้าระวัง ความรุนแรง

- ดำเนินงานเชิงรุกและเชิงรับ
- เฝ้าระวัง ลดความเสี่ยง เตือนภัย และติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สัญญาณเตือน (Red Flag)

ปัจจัยส่วนบุคคล

- ว่างงาน/ขาดรายได้
- ดื่มแอลกอฮอล์/ใช้สารเสพติด
- ติดการพนัน มีหนี้สิน
- นอกใจ หึงหวง
- ผูกขาดการตัดสินใจ/ควบคุมผู้อื่น
- ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ แยกตัวจากสังคม
- มีปัญหาทางจิตเวช/ภาวะซึมเศร้า

ปัจจัยด้านครอบครัว

- ไม่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด (พ่อ/แม่เลี้ยง ลูกบุญธรรม)
- มีบุคคลในครอบครัวที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (ผู้พิการ/ผู้สูงอายุ)
- มีความขัดแย้งกันของคนในครอบครัว
- ทำร้ายร่างกายกัน ใช้อาวุธ มีผลทำให้ได้รับบาดเจ็บ

การจัดทำแผนชุมชน

แผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว

- สร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนเข้าใจปัญหา และทัศนคติที่ถูกต้อง เช่น
- จัดอบรมให้ความรู้ในโรงเรียน
- จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว
- ฝึกอบรมพ่อแม่/คนในชุมชน เรื่องการเลี้ยงดูเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง

แผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตาม กรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่

- ประชุมกับสหวิชาชีพ วิเคราะห์สถานการณ์
- เยี่ยมบ้านครอบครัวกลุ่มเสี่ยง
- ให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือ/ส่งต่อบริการ
- ติดตามผลและกิจกรรม “เคาะบ้าน” ด้านความรุนแรง

ถอดบทเรียนการดำเนินงาน

ตั้งเป้าหมายร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางพัฒนางาน

รายงานผลการดำเนินงาน

สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เสนอต่อ พมจ.

3 องค์ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว
พ.ศ. 2550

เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

- ปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
- บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรง
- ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ
- รักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก
พ.ศ. 2546

เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

- เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาการที่เหมาะสม
- ป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

พระราชบัญญัติศาลเยาวชน
และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

สาระสำคัญที่ควรรู้

- มาตรา 172 ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดเงื่อนไขการกักขังหรือวิธีพิจารณาความอาญาต่อผู้กระทำความผิด
- มาตรา 179 ในกรณีที่การปฏิบัติผิดได้เกิดโดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยการคุ้มครองเด็ก ให้เด็กหรือผู้ปกครองร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวดนี้ได้

ประมวลกฎหมายอาญา

สาระสำคัญที่ควรรู้

มาตรา 295 ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หยุดความรุนแรงในครอบครัว

เริ่มที่เราร่วมกันเพื่อครอบครัวและสังคมที่ปลอดภัย

ช่องทางขอความช่วยเหลือ

สายด่วน พม.
1300
ตลอด 24 ชั่วโมง

Family Line
ระบบไลน์เพื่อนครอบครัว

แจ้งเหตุฉุกเฉิน
191

3. การสรุปถอดองค์ความรู้จากผู้ปฏิบัติงาน ศปก.ต.ที่โดดเด่น

ความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ที่มีความเข้มแข็ง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความร่วมมือให้คนในชุมชนมีแรงบันดาลใจ และมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านความรุนแรงในชุมชน การปรับทัศนคติการใช้ใจในการทำงานช่วยให้เกิดการพัฒนางานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การถอดองค์ความรู้คณะทำงานจาก ศปก.ต. ที่มีความเข้มแข็ง และมีผลงานโดดเด่น จึงนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (รายละเอียดสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในสังคมไทยในภาคผนวก หน้า 36) เพื่อให้เกิดการถอดบทเรียนที่สามารถส่งต่อองค์ความรู้ให้พื้นที่อื่น ๆ เรียนรู้ร่วมกันได้

ปัจจุบัน ศปก.ต. มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงสร้างระบบสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัว นำไปสู่การขยายผล ศปก.ต. ในพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติม การถอดองค์ความรู้คณะทำงาน ศปก.ต. ในครั้งนี้ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว ได้คัดเลือกจังหวัดที่มีการรายงานผลการดำเนินงานครบถ้วนเห็นผลงานเชิงประจักษ์ และมีการพัฒนากลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มาถอดองค์ความรู้คณะทำงาน ศปก.ต.ที่โดดเด่น จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ บึงกาฬ นครราชสีมา สระบุรี และพัทลุง ทั้งนี้ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้นำหลักคิดจากประสบการณ์คณะทำงาน ศปก.ต. ที่ประสบความสำเร็จมาวิเคราะห์และสกัดเนื้อหาเป็นความรู้เชิงเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงาน ปัจจัยความสำเร็จรวมถึงการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวรูปแบบใหม่ซึ่งสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาให้ ศปก.ต. ในพื้นที่อื่น ๆ พัฒนาต่อยอดการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1 ปัจจัยที่ทำให้ ศปก.ต. สำเร็จ เข้มแข็ง และมีผลงานโดดเด่น

- เครือข่าย อสม./อพม. มีบทบาททำงานร่วมกับผู้นำชุมชนจนเกิดความไว้วางใจ คนในชุมชนให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ รวมถึงมีการนำประเด็นการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวมาขับเคลื่อนร่วมกับการกิจกรรมของศูนย์พัฒนาครอบครัว (ศพค.) โดยอาศัยเครือข่ายชุมชนเป็นหลักอย่างต่อเนื่อง
- มีการประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อบต./เทศบาล, โรงพยาบาล, โรงเรียน ผู้นำชุมชน, คณะกรรมการหมู่บ้าน, อสม., และเครือข่ายอื่นๆ (ชมรมผู้สูงอายุ/สภาเด็กและเยาวชน) เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแบบบูรณาการโดยใช้หลักชุมชนนำ
- ใช้กลไกผู้นำชุมชนเป็นหลักในการให้คำปรึกษาผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพราะทราบสถานการณ์ของครอบครัวแต่ละครัวเรือนเป็นอย่างดีว่าบ้านไหนเป็นครอบครัวกลุ่มเสี่ยง การเฝ้าระวังเหตุไม่ให้เกิดความรุนแรงในเบื้องต้น ส่งผลให้การประสานส่งต่อทำได้อย่างรวดเร็ว
- คณะทำงาน ศปก.ต. สำรวจข้อมูลชุมชน เมื่อทราบสถานการณ์เหตุความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน เครือข่ายประชาชนที่ทำงานจิตอาสาในพื้นที่จะส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ
- มีการอบรมให้ความรู้และสร้างชุดข้อมูลแนวทางปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือเมื่อพบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่ให้กับผู้นำชุมชน ทำให้ทีมเข้มแข็ง

- หน่วยงานในพื้นที่สำรวจทุนทางสังคมในชุมชน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และประเมินศักยภาพของชุมชน สมาชิกในชุมชนเปิดใจให้ความร่วมมือทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
- หน่วยงานราชการและภาคีเครือข่ายพื้นที่ให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับได้อย่างดี เช่น การจัดกิจกรรมในโรงเรียน เทศบาล/ อบต. เป็นต้น
- คณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกในชุมชนร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อพื้นที่ เช่น หมู่บ้านจัดการตนเองที่มีการจัดสวัสดิการให้ชุมชน ส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียง และจัดการฝึกอาชีพให้ผู้มีรายได้น้อยอย่างต่อเนื่อง ภาคีเครือข่ายพื้นที่ ให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน วัด และโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล เป็นต้น
- มีเครือข่ายที่มีจิตอาสาเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนในตำบล เมื่อลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ครอบครัวกลุ่มเสี่ยง เขาจะให้คำปรึกษาและรับฟังโดยไม่ตัดสิน สร้างความไว้วางใจ และสร้าง พื้นที่ปลอดภัยให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงฯ ทำให้ผู้ถูกกระทำเปิดใจเล่าเรื่องจริงไม่บิดเบือน ข้อเท็จจริง
- ประชาชนให้ความร่วมมือโดยการผลักดันเป็นหน่วยลาดตระเวนเฝ้าเวรยามเวลากลางคืน ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ หากจุดเสี่ยง โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชน ซึ่งจักรยานยนต์กลางดึกสร้างความรำคาญให้คนในชุมชน
- ผู้นำชุมชนประสานงานเรื่องการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวช่องทางไลน์กลุ่ม อย่างต่อเนื่อง และนำประเด็นนี้เข้าที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน ผู้นำท้องถิ่นให้ข้อคิดว่าในชุมชนมักให้เด็ก (จากสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่) มีส่วนร่วมคิดค้น นวัตกรรม สร้างสรรค์วิธีการใหม่ๆ เพื่อป้องกันก่อนเกิดเหตุความรุนแรงในชุมชน จากนั้น ผู้ใหญ่แนะนำความคิดนั้นมาหารือกันว่าข้อดี ข้อเสีย อย่างไร เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชน ทั้งนี้ หลายพื้นที่ส่งเสริมการเล่นกีฬาหลังเลิกเรียน/งาน โดยใช้พื้นที่ใน อบต./เทศบาลเป็นหลัก ให้เด็กใช้เวลาว่างเล่นกีฬาจะได้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- คณะทำงาน ศปก.ต. ได้รับความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัว และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จากการอบรมร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นประจำทุกปี
- มีการสร้างเครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัวในโรงเรียน โดยประชาสัมพันธ์งาน ศปก.ต. ให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองของนักเรียนทราบ เพื่อป้องกันความรุนแรง ในครอบครัวในกลุ่มเด็กและเยาวชน
- สร้างระบบติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จัก บทบาทหน้าที่ของ ศปก.ต. อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลายและ เหมาะสม เช่น เสียงตามสายในชุมชน การลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน เป็นต้น

3.2 เทคนิคการใช้ทักษะสำหรับการให้คำปรึกษา

- **การสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาบนพื้นฐานความไว้วางใจที่เท่าเทียม**
การสร้างบทสนทนาให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดใจยอมเผยความทุกข์และความหม่นหมองในใจให้อีกฝ่ายรับทราบโดยไม่เกิดความกลัว ผู้ให้คำปรึกษาต้องรับฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ การบอกเล่าปัญหาที่นำไปสู่การคิดแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่น “ช่วยเล่าให้พี่ฟังหน่อยได้ไหมว่าที่เจียบไปเมื่อครู รู้สึกอย่างไร มีอะไรที่ทำให้คุณไม่สบายใจที่จะเล่าเรื่องนี้ให้พี่ฟังหรือเปล่า”
- **การฟังอย่างตั้งใจ เมื่อให้คำปรึกษา**
ทักษะการรับฟังปัญหาเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ การรับรู้และความกังวลใจของผู้รับคำปรึกษา ควรแสดงถึงความตั้งใจระหว่างที่ฟัง มีสมาธิจดจ่ออยู่กับการสื่อสารที่ถ่ายทอดออกมา ทั้งที่เป็นคำพูด และที่ไม่ใช่คำพูด เช่น น้ำเสียง โทนเสียง สีหน้า แววตา ฯลฯ ผู้ให้คำปรึกษาควรแสดงออกถึงการฟังอย่างตั้งใจผ่านภาษากาย สีหน้า แววตา การพยักหน้ารับที่สื่อสารว่าเราเข้าใจและเห็นใจในความทุกข์ที่เกิดขึ้น การฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวและความทุกข์ของผู้รับคำปรึกษาเป็นการเปิดประตูด้านแรก ที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดใจให้ข้อมูลที่เป็นความจริง เช่น แสดงออกว่าให้ความสนใจ สนใจ สบตา ขณะคู่สนทนาพูด “ช่วยเล่าให้พี่ฟังหน่อยได้ไหมว่าหนูถูกพ่อทุบตีมานานหรือยัง ทำไมไม่เล่าให้ผู้ใหญ่ฟัง จะได้ช่วยแก้ปัญหาให้”
- **มีเทคนิคการพูดให้กำลังใจ**
สังเกตการตอบสนองทางภาษากาย ทั้งน้ำเสียง การจัดการบรรยากาศ สถานที่ควรมีความเป็นส่วนตัว เพื่อเพิ่มโอกาสในการเปิดใจ และควรแสดงออกด้วยการเคารพและให้เกียรติผู้ขอรับคำปรึกษา เช่น “เวลาพูดถึงลูก สังเกตว่าคุณจะก้มหน้าลง ดูเหมือนว่ามีอะไรในใจ หรือสักครูที่เจียบไป มีอะไรที่ทำให้คุณไม่สบายใจหรือเปล่า พี่ก็มีลูกสาว เข้าใจความรู้สึกของคนเป็นแม่ดี ว่ามันเจ็บปวดแค่ไหน”
- **มีการโต้ตอบระหว่างการรับฟังของคู่สนทนา**
ลักษณะท่าทาง การสบตา การหลบตา การยิ้ม สีหน้าเศร้าหมอง การยกไหล่ อาการมือสั่น กำมือแน่น การนั่งสั่นขา การนั่งเกร็งตัว ไม่เป็นธรรมชาติ หรือสังเกตน้ำเสียงขณะการพูดคุย เช่น น้ำหนักของเสียง เสียงแผ่วลง จังหวะการพูด เสียง สูงหรือต่ำ ความคล่องของการพูด ความลังเลในบางประเด็นที่มีการพูดคุย ผู้รับคำปรึกษามีอาการเหงื่อออก หน้าแดง หูแดง ล้วนสื่อถึงสิ่งที่อยู่ในใจที่ไม่ได้พูดออกมา ควรบันทึกลักษณะท่าทางไว้เพื่อถามข้อมูลต่อไป เช่น “ผมอยากทราบว่า คุณจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร มีอะไรที่อยากจะเล่าให้ผมฟังมั๊ย”
- **การรักษาความลับ**
เป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แก่ผู้รับคำปรึกษา บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นความทุกข์ใจ โดยเฉพาะความเหมาะสมของห้องให้การปรึกษาที่มีความเป็นส่วนตัว เช่น “ช่วยอธิบายเพิ่มเติมอีกหน่อยได้มั๊ย ว่าทำไมถึงคิดว่าเราถูกมิชฌาซีพหลอก ผมสัญญาว่าจะเก็บเรื่องนี้ เป็นความลับ คุณสบายใจได้ครับ” หากคู่สนทนาเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติส่วนตัว ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเป็นความลับ ไม่เผยแพร่แม้กระทั่งคนใกล้ชิด

3.3 ตัวอย่างโครงการจาก ศปก.ต.ที่โดดเด่นซึ่งขับเคลื่อนระดับพื้นที่

จังหวัด	ชื่อโครงการ	รูปแบบกิจกรรม
เชียงใหม่	เครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน (young counsellor)	มีแกนนำเยาวชนในโรงเรียนให้คำปรึกษาสาระพันปัญหาวัยรุ่น เมื่อเพื่อนมีปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน
	ชี้เป้า เฝ้าระวัง ความรุนแรงในชุมชน	ให้สมาชิกในหมู่บ้านรับชมคลิปละครสั้นสะท้อนปัญหาสังคม (สื่อถึงความรุนแรงในครอบครัว) ให้เข้าใจพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว จากนั้นให้ความรู้เรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้น ช่องทางการแจ้งเหตุ รวมถึงประชาสัมพันธ์บทบาทของ ศปก.ต. ในพื้นที่
	เยี่ยมบ้านคุณแม่วัยใส จิตใจแจ่มใส	ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาเยาวชนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ให้สามารถฟื้นฟูจิตใจรับมือกับสถานการณ์ที่ทำให้กังวลหรือกดดันได้ ป้องกันการทำแท้งและปัญหาโรคซึมเศร้า สอนวิธีดูแลสุขภาพเบื้องต้น เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการสมวัย
	การจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ	เมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่ คณะทำงานเข้าประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อวางแผนแก้ไขปัญา แผนการฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ถูกรกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร่วมกัน
	สานสัมพันธ์ครอบครัว	เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในครอบครัว ให้สมาชิกในครอบครัวทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ครอบครัวเข้มแข็ง
	ครอบครัวเป็นสุข เมื่อปลูกรักกฎวิธี	สมาชิกในชุมชนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย รวมทั้งให้ข้อมูลการรู้ทันกลโกงรูปแบบต่าง ๆ เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ
บึงกาฬ	พัฒนาทักษะการระงับเหตุและเอาตัวรอด (ไม่ gampang ง่าย)	ตำรวจเป็นวิทยากรหลักให้ความรู้เรื่องทักษะการป้องกันตัวโดยใช้ไม้ก่เป็นอาวุธ เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นภัยใกล้ตัว ช่วยลดการบาดเจ็บเมื่อเข้าระงับเหตุ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทำให้การปฏิบัติงานปลอดภัยขึ้น
	สแกนพื้นที่ เยี่ยมบ้านเชิงรุก	มีการบูรณาการทำงานร่วมกับการเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูในโรงเรียน ลงพื้นที่ตามข้อมูลครอบครัวกลุ่มเสี่ยงที่ตำบลจัดทำขึ้น เพื่อให้ความรู้กับผู้ปกครองเรื่องการเลี้ยงดูบุตรเชิงบวก

จังหวัด	ชื่อโครงการ	รูปแบบกิจกรรม
บึงกาฬ	เสริมพลังครอบครัว สื่อสารเชิงบวก	เป็นการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นการให้ความรู้ หลังกิจกรรมออกกำลังกาย มุ่งเน้นการสื่อสารด้วย 10 คำดี เช่น รักนะ คิดถึงนะ เป็นกำลังใจให้ ขอคุณนะ ขอโทษนะ เป็นต้น เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพ ลดการตำหนิด้วยคำพูดที่รุนแรงอันเป็นสาเหตุของความเครียด
	บำบัดฟื้นฟู ลดปัจจัยเสี่ยง ความรุนแรงในครอบครัว	มุ่งเน้นการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติดและกลุ่มเสี่ยงในชุมชนเพื่อตัดวงจรยาเสพติด/สุรา สาเหตุหลักของความรุนแรงในครอบครัว
	สร้างชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็วและบูรณาการระงับเหตุฉุกเฉิน	สร้างเครือข่ายจากผู้เข้าร่วมพัฒนาทักษะการระงับเหตุและเอาตัวรอด (ไม่ง่ายระงับภัย) มาเป็นกลไกให้ความช่วยเหลือระงับเหตุ หากคนร้ายคลุ้มคลั่งสามารถช่วยเหลือเหยื่อได้รวดเร็วและปลอดภัย
	ศูนย์ปรึกษาและบำบัดเคลื่อนที่	มีนักจิตวิทยา จิตแพทย์เดินทางไปให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนในชุมชนเรื่องการลด ละ เลิก การเสพยาเสพติดและเฝ้ายามจิตใจ โดยตั้งศูนย์ที่เทศบาล/อบต. ใกล้บ้านลดข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกนอกพื้นที่
นครราชสีมา	การให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัวผ่านไลน์เครือข่ายด้านความรุนแรงฯ	การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการแจ้งและติดตามเคสแบบเป็นส่วนตัว มีการแจ้งเหตุหรือปรึกษาปัญหาครอบครัวผ่านช่องทางไลน์ ซึ่งยังไม่ตอบโต้ภัยเรื่องการรักษาความลับ
	เด็กคิด ผู้ใหญ่ทำ ร่วมสร้างสรรค์พัฒนาชุมชน	ผู้นำท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี) เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งเด็ก/เยาวชนเสนอความคิดเห็นให้มีการจัดเฝ้าเวรยามกลางคืนในแต่ละหมู่บ้านเพื่อลดปัญหาวัยรุ่นที่ซบจรรย์ยานยนต์เสียงดังในยามค่ำคืน
	สร้างชุดข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว	จัดอบรมให้ความรู้ผู้นำชุมชนเรื่องการให้ความช่วยเหลือเมื่อพบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ว่าต้องดำเนินการอย่างไร และประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพหรือหน่วยงานใดบ้าง ทำให้เครือข่ายเข้มแข็ง ทำงานอย่างเป็นระบบ
	การจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ	เข้าร่วมประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหา เพื่อวางแผนให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้มีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตในชุมชนได้ตามปกติ
	ระบบติดตามเยี่ยมบ้านและคุ้มครองสิทธิ	เป็นการติดตามเคสผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่าหลังเกิดเหตุ ผู้กระทำมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีมากขึ้นน้อยเพียงใด และป้องกันการกลับมากระทำความรุนแรงซ้ำ

จังหวัด	ชื่อโครงการ	รูปแบบกิจกรรม
สระบุรี	เฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว	อบรมนักเรียน ผู้ปกครอง และครูในโรงเรียน ถึงการเลี้ยงดูโดยไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นเยาวชนที่ดีในครอบครัว
	การรณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัว	มีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
	แสงอบอุ่น สานใจผูกพันตำบลตาลเดี่ยว	สร้างพื้นที่ให้สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความรัก ความเข้าใจ ระหว่างสมาชิกในครอบครัวทุกช่วงวัย เพื่อลดการเกิดช่องว่างในความสัมพันธ์
	อบรมความรู้สิทธิของผู้ถูกระทำความรุนแรงฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	เมื่อสมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะสามารถช่วยผู้ถูกระทำความรุนแรงได้ทันเวลา เกิดเครือข่ายเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน
	ให้คำปรึกษาด้านจิตใจและสังคม	มุ่งเน้นการฟื้นฟู เยียวยาสภาพจิตใจผู้ถูกระทำความรุนแรงให้ดีขึ้น เป็นการวางแผนเป็นรายกรณีเพื่อให้ความช่วยเหลือในระยะยาว
พัทลุง	หอมกลิ่นลำดวน	เพื่อลดความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดกับผู้สูงอายุในชุมชน มุ่งเน้นจัดกิจกรรมสนทนาก่อนให้ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการรวมกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน/ปรับทุกข์ซึ่งกันและกัน สาเหตุที่จัดกิจกรรมนี้เพราะผู้สูงอายุมักจะมีภาวะซึมเศร้ามากขึ้นเนื่องจากลูกหลานละเลย/ทอดทิ้ง
	พาพ่อกลับบ้าน	เมื่อพ่อลูกแทบไม่เจอกันในแต่ละวัน กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกัน พาพ่อกลับบ้านคือให้พ่อห่างไกลจากอบายมุข กลับบ้านมามีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว สร้างครอบครัวที่อบอุ่น
	กอดมหัศจรรย์	เป็นกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้สมาชิกในครอบครัว กอดเพื่อแสดงความรักต่อกันทุกวัน เพื่อลดต้นเหตุของความรุนแรงในครอบครัว
	family first	มุ่งเน้นการเสริมพลังบวกให้สมาชิกในครอบครัวผ่านคำพูด (10 คำดี เช่น รักนะ คิดถึงนะ เป็นกำลังใจให้ ขอขอบคุณ เป็นต้น) รวมถึงมีการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาคนในหมู่บ้านสม่ำเสมอจนได้รับความไว้วางใจ ทำให้คนในชุมชนเปิดใจ ให้ความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดในพื้นที่

จังหวัด	ชื่อโครงการ	รูปแบบกิจกรรม
พัทลุง	แลกยิ้มริมรั้ว	เป็นการสานสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน โดยการแลกเปลี่ยนสิ่งของหรืออาหารให้กันและกัน รวมถึงช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยของเพื่อนบ้านบริเวณใกล้เคียง
	การนิยามครอบครัวกลุ่มเสียงโดยใช้ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์	สร้างเจตคติใหม่ให้คนในชุมชนเห็นว่าเรื่องความรุนแรงเป็นเรื่องใกล้ตัว โดยนิยามเป็นชื่อดอกไม้แทนสัญลักษณ์ครอบครัวกลุ่มเสียง เช่น มะลิ = เสียงน้อย ดาวเรือง = เสียงปานกลาง เฟื่องฟ้า = เสียงมาก (แทนสีเขียว-เหลือง-แดง) ซึ่งสมาชิกในครอบครัวกลุ่มเสียงเปิดใจให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมและปรับปรุงพฤติกรรมมากขึ้นเพราะถูกตีตราจากสังคมน้อยลง
	การผลิตเพลง สนามชีวิตบ้านหมอ	สมาชิกเทศบาลประพันธ์เพลง “สนามชีวิตบ้านหมอ” เนื้อหาของเพลงสื่อถึงยาเสพติดซึ่งเป็นสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว กระทั่งสมาชิกในครอบครัวแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพลงนี้เผยแพร่ทาง www.youtube.com ช่วยสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนในพื้นที่เลิกเสพยาเสพติด

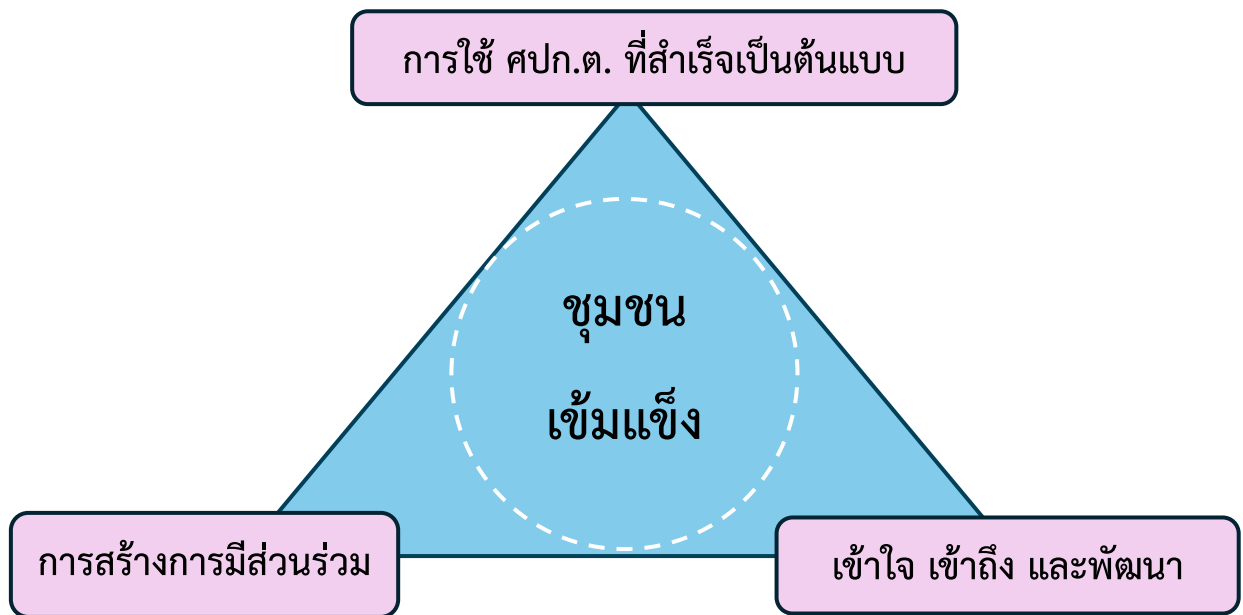
3.4 หลักคิดการขับเคลื่อน ศปก.ต. ให้มีความเข้มแข็ง ดังนี้

หลักคิดที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วม การขับเคลื่อน ศปก.ต. ให้มีความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานระหว่างภาคีเครือข่ายในชุมชน โดยใช้กลไกการบริหารจัดการงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน “ชี้เป้า ฝ่าระว่าง” เชื่อมโยงการทำงานในพื้นที่ มีคณะทำงาน ศปก.ต. ทำหน้าที่เป็นด่านแรกในการให้คำปรึกษา รับเรื่องราวร้องทุกข์จากคนในชุมชน และให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ รวมทั้งจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุมและหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอของผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีการเปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าถึงสถานการณ์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วน สามารถแปลงความคิดสู่การปฏิบัติโดยใช้หลักชุมชนนำ เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานที่เข้าถึงทุกกลุ่มวัยในพื้นที่

หลักคิดที่ 2 เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา การถอดองค์ความรู้จากผู้ปฏิบัติงานด้านความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่ ทำให้เข้าใจการพัฒนาแบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่าต้องยึดบริบทของชุมชนและสภาพพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน การมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยของคนในชุมชนเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานด้านความรุนแรงฯ คำนึงถึงในลำดับต้น ๆ การดำเนินงานของทุกภาคส่วนในชุมชนควรอาศัยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมกันและลดความขัดแย้งของชุมชน

หลักคิดที่ 3 การใช้ ศปก.ต. ที่สำเร็จเป็นต้นแบบ หากพื้นที่ทราบเทคนิค/รูปแบบการทำงานจากศูนย์ที่สำเร็จเป็นกรณีศึกษาจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปฏิบัติงานด้านความรุนแรงฯ และแรงจูงใจและในการทำงานจิตอาสาเพิ่มขึ้น เมื่อชุมชนเห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม ย่อมสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การทำงานของเครือข่ายเพื่อหนุนเสริมการป้องกัน ฝ่าระว่าง และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเชิงรุกอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

“ชุมชนเข้มแข็ง” จากหลักคิดของคณะทำงาน ศปก.ต. ที่ประสบความสำเร็จ

สรุปบทที่ 3 : การสรุปถอดองค์ความรู้จากผู้ปฏิบัติงาน สปก.ต. ที่โดดเด่น

ความสำเร็จของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (สปก.ต.)

สปก.ต. ที่เข้มแข็ง เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การทำงานเชิงรุก การบูรณาการเครือข่าย และการพัฒนาทักษะทีมงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้าง **“ชุมชนปลอดภัย ครอบครัวอบอุ่น”**

3.1 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ สปก.ต.

เครือข่าย อสม./อพม. และผู้นำชุมชนทำงานร่วมกัน จนเกิดความไว้วางใจ และได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน

ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน มุ่งแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ ใช้หลัก “ชุมชนนำ”

ใช้ผู้นำชุมชนเป็นหลักในการให้คำปรึกษา เข้าถึงสถานการณ์ของแต่ละครอบครัว รวดเร็วและเหมาะสม

สำรวจข้อมูลชุมชน แจกข้อมูลเหตุความขัดแย้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นระบบ

อบรมให้ความรู้ สร้างชุดข้อมูลแนวทางปฏิบัติ และเสริมความเข้มแข็งให้ทีมงาน

ชุมชนรวมตัวคิด ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจพอเพียง

มีจิตอาสาเป็นแบบอย่างที่ดี ลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ให้คำปรึกษาโดยไม่ตัดสิน สร้างพื้นที่ปลอดภัย

ได้รับความรู้ด้านกฎหมายและความรุนแรงในครอบครัวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สร้างเครือข่ายรณรงค์ในโรงเรียน ป้องกันความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน

มีระบบติดตามและประเมินผล พัฒนาการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลาย

3.2 เทคนิคการให้คำปรึกษา

สร้างสัมพันธ์ด้วยความไว้วางใจที่เท่าเทียม

เปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดใจ โดยไม่เกิดความกลัว

ฟังอย่างตั้งใจ

มีสมาธิ จดจ่อ รับฟังทั้งคำพูดและภาษากาย เพื่อเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริง

พูดให้กำลังใจด้วยความเคารพ

สังเกตและตอบสนองด้วยความเข้าใจ ให้เกียรติผู้รับคำปรึกษา

โต้ตอบอย่างเหมาะสมระหว่างรับฟัง

สังเกตน้ำเสียง จังหวะการพูด และความลังเล เพื่อช่วยให้คู่สนทนาเปิดใจมากขึ้น

รักษาความลับ

สร้างพื้นที่ปลอดภัย เก็บข้อมูลเป็นความลับ ไม่เปิดเผยแม้กับคนใกล้ชิด

3.3 ตัวอย่างโครงการเด่นจาก สปก.ต.

เชียงใหม่

- เครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน (young counsellor)
- ชีเป้า เฝ้าระวังความรุนแรงในชุมชน
- เยี่ยมบ้านคุณแม่วัยใส จัดใจแจ่มใส
- การจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ
- สานสัมพันธ์ครอบครัว
- ครอบครัวเป็นสุข เมื่อปลุกตรึกตรูวิธี

บึงกาฬ

- พัฒนาทักษะการระงับเหตุ และเอาตัวรอด (ไม่อดมระวังภัย)
- สแกนพื้นที่ เยี่ยมบ้านเชิงรุก
- เสริมพลังครอบครัว สื่อสารเชิงบวก
- บำบัดฟื้นฟู ลดปัจจัยเสี่ยง ความรุนแรงในครอบครัว
- สร้างชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็ว และบูรณาการระงับเหตุฉุกเฉิน
- ศูนย์ปรึกษาและบำบัดเคลื่อนที่

นครราชสีมา

- การให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัว ผ่านไลน์เครือข่ายด้านความรุนแรงฯ
- เด็กคิด ผู้ใหญ่ทำ ร่วมสร้างสรรค์ พัฒนาชุมชน
- สร้างชุดข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว
- การจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ
- ระบบติดตามเยี่ยมบ้าน และคุ้มครองสิทธิ

สระบุรี

- เฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว
- การรณรงค์ยุติความรุนแรง ในครอบครัว
- “แสงอบอุ่น สานใจ ผูกพันตำบลตาเดียว”
- อบรมความรู้สิทธิของผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ให้คำปรึกษาด้านจิตใจและสังคม

พิจิตร

- พาพ่อกลับบ้าน
- กอดมหัศจรรย์
- family first
- แลกยิ้มเริ่มเร็ว
- การนิยามครอบครัวกลุ่มเสี่ยง โดยใช้ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์
- การผลิตเพลง “สนามชีวิตบ้านหมอ”
- หอมกลิ่นสำนวน

3.4 หลักคิดการขับเคลื่อน สปก.ต. ให้มีความเข้มแข็ง

การใช้ สปก.ต. ที่สำเร็จเป็นต้นแบบ

ชุมชน
เข้มแข็ง

การสร้างการมีส่วนร่วม

เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

“ชุมชนเข้มแข็ง” จากหลักคิดของคณะทำงาน สปก.ต. ที่สำเร็จ

1. การสร้างการมีส่วนร่วม

ขับเคลื่อน สปก.ต. ร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน ใช้กลไกบริหารจัดการงาน ที่มีเป้าหมายเดียวกัน “ชีเป้า เฝ้าระวัง” คณะทำงานทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการให้คำปรึกษา รับเรื่องราวร้องทุกข์ และให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในพื้นที่

2. เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา

เข้าใจบริบทและความต้องการของชุมชน ถอดองค์ความรู้จากผู้ปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพพื้นที่

3. การใช้ สปก.ต. ที่สำเร็จเป็นต้นแบบ

แลกเปลี่ยนเทคนิค/รูปแบบการทำงานจาก สปก.ต. ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสา เมื่อเห็นผลงานที่เป็นรูปธรรม จะช่วยยกระดับการตระหนักรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหา

ร่วมมือ ร่วมใจ สร้างชุมชนปลอดภัย
ครอบครัวอบอุ่น อย่างยั่งยืน

เฝ้าระวัง

ป้องกัน

ช่วยเหลือ

ฟื้นฟู

อยู่ร่วมกัน
อย่างปลอดภัย

4. การบูรณาการการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่

4.1 กระบวนการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว เมื่อผู้ประสบเหตุ หรือผู้พบเห็นเหตุการณ์การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว สามารถแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามช่องทางและวิธีการ ดังนี้

4.1.1 ผู้มีสิทธิ์แจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ประกอบด้วย

- ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลที่อยู่ภายในครอบครัว
- ผู้ประสบเหตุ หรือผู้พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เช่น เพื่อนบ้าน ชุมชน เป็นต้น
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ที่พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว

4.1.2 ช่องทาง/วิธีการในการแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยมีช่องทางการแจ้งเหตุ ความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

- ศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300
- บ้านพักเด็กและครอบครัว
- ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับจังหวัด (ศปก.จ.)
- สถานีตำรวจ
- ที่ว่าการอำเภอ
- ที่ทำการกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน
- หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), เทศบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), เครือข่ายในพื้นที่ มูลนิธิ หรือสมาคมที่ทำงานด้านเด็กสตรีและครอบครัว เป็นต้น

4.1.3 การช่วยเหลือผ่านกระบวนการพูดคุยซักถามข้อเท็จจริง

ผู้นำชุมชนสามารถเป็นสื่อกลางในการพูดคุย สอบถามข้อเท็จจริง รับฟังปัญหา และข้อกังวล ของคนในชุมชน เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน ผู้นำชุมชนจะทำหน้าที่เปิดพื้นที่ ให้เกิดการเจรจาพูดคุยอย่างสันติวิธี เพื่อให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้เปิดใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างตรงไปตรงมา กลไกนี้มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้านการฟื้นฟู เยียวยาจิตใจของผู้ถูกระทำความรุนแรง ในครอบครัวโดยใช้หลักชุมชนนำ ผู้นำชุมชนหรือคณะทำงาน ศปก.ต. มีบทบาทในการให้คำปรึกษา รับฟังข้อเท็จจริงเบื้องต้น และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยผู้ถูกระทำ เป็นสำคัญ โดยเฉพาะกรณีที่มีการทำร้ายร่างกาย ช่มชู้ ใช้อาวุธ กระทำซ้ำ ล่วงละเมิดทางเพศ หรือมีเด็ก/ผู้สูงอายุ/ ผู้พิการเกี่ยวข้อง ต้องประสานพนักงานเจ้าหน้าที่ ตำรวจ หรือทีมสหวิชาชีพทันที

4.2 การทำงานในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ

4.2.1 การเข้าช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อระงับเหตุ

เมื่อพบว่าเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว คณะทำงาน ศปก.ต. ติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อระงับเหตุและประเมินความปลอดภัยผู้ถูกระทำความรุนแรง หากมีผู้ได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือจิตใจ ต้องรีบดำเนินการประสานส่งตัวผู้บาดเจ็บนั้น เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาล

4.2.2 การช่วยเหลือด้านการแพทย์และการส่งคนส่งเคราะห์

คณะทำงาน ศปก.ต. ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเบื้องต้น โดยการประสานส่งต่อไปยังสถานพยาบาล กรณีพบบาดแผลจากการถูกทำร้ายร่างกาย เพื่อเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

4.2.3 การช่วยเหลือด้านกฎหมายและการร้องทุกข์

- หากผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ผู้นั้นต้องเข้าพบกับพนักงานสอบสวนเพื่อร้องทุกข์ แต่ถ้าผู้ถูกระทำ ความรุนแรงนั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทน
- ในกรณีผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ แต่ก็ไม่ต้องการถูกระทำซ้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะให้คำแนะนำให้ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวใช้สิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพให้ผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว

4.3 การประชุมกลุ่มรายกรณี (Case Conference)

การจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ทีมสหวิชาชีพจัดประชุมกลุ่มในพื้นที่ ช่วยให้คณะทำงาน ศปก.ต. เห็นแนวทางการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นสถานการณ์ที่ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวกำลังเผชิญอยู่ว่ามีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่สืบค้นได้หรือไม่ มีความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด ข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นการตัดสินใจร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ เพื่อนำความคิดเห็นข้อสังเกตที่วิเคราะห์ได้มาใช้ในการทบทวนหรือวางแผนการทำงาน เพื่อหาข้อสรุปและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

องค์ความรู้เรื่องสิทธิและสวัสดิการสำหรับผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว
และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

บทที่ 4 การบูรณาการการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่

4.1 กระบวนการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว เมื่อผู้ประสบเหตุหรือผู้พบเห็นเหตุการณ์การกระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามช่องทางและวิธีการ ดังนี้

4.1.1 ผู้มีสิทธิแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว

ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่ภายในครอบครัว

ผู้ประสบเหตุ หรือผู้พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เช่น เพื่อนบ้าน ชุมชน เป็นต้น

เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ที่พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว

4.1.2 ช่องทาง/วิธีการในการแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว โดยมีช่องทางในการแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

ศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300

บ้านพักเด็กและครอบครัว

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับจังหวัด (ศปก.จ.)

สถานีตำรวจ

ที่ว่าการอำเภอ

ที่ทำการกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน

หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล เครือข่ายในพื้นที่ มูลนิธิหรือสมาคมที่ทำงานด้านเด็ก สตรีและครอบครัว เป็นต้น

4.1.3 การช่วยเหลือผ่านกระบวนการพูดคุยซักถามข้อเท็จจริง

สรุปสาระสำคัญ

- ✓ ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในการพูดคุย สอบถามข้อเท็จจริง รับฟังปัญหาและความกังวลของคนในชุมชน
- ✓ เปิดพื้นที่ให้ผู้ถูกระทำพูดคุยอย่างสันติวิธี เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- ✓ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหและฟื้นฟู เยียวยาจิตใจของผู้ถูกระทำ โดยใช้หลัก “ชุมชนน่าน”
- ✓ คณะทำงาน ศปก.ต. ให้คำปรึกษา รับฟังข้อเท็จจริงเบื้องต้น และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ✓ คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ถูกระทำเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกรณีรุนแรงต้องประสานพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือทีมสหวิชาชีพทันที

4.2 การทำงานในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ

4.2.1 การเข้าช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อระงับเหตุ

เมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัว หากผู้ถูกระทำได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือจิตใจ ให้รีบส่งตัวเข้ารับการรักษาสถานพยาบาล

4.2.2 การช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสังคมสงเคราะห์

ประสานส่งต่อสถานพยาบาลเพื่อตรวจรักษา และรับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

4.2.3 การช่วยเหลือด้านกฎหมายและการร้องทุกข์

- หากผู้ถูกระทำประสงค์จะดำเนินคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ช่วยร้องทุกข์แทน หากผู้เสียหายไม่สามารถร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง
- หากไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ แต่ไม่ต้องการถูกระทำซ้ำ ให้แนะนำยื่นคำร้องต่อผู้คุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครอง

4.3 การประชุมกลุ่มรายกรณี (Case Conference)

การจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ เพื่อร่วมกันพิจารณาข้อมูลของผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว กำหนดแนวทางช่วยเหลือ และติดตามผลอย่างเหมาะสม

สรุปสาระสำคัญ

- ✓ ทีมสหวิชาชีพร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากในพื้นที่
- ✓ วิเคราะห์สถานการณ์และข้อเท็จจริงของรายกรณี
- ✓ กำหนดแนวทางช่วยเหลือและหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน
- ✓ ติดตามผลการช่วยเหลือและประเมินความปลอดภัย
- ✓ มุ่งสู่การช่วยเหลือที่เหมาะสมและยั่งยืน

ร่วมมือ ร่วมใจ ดูแลครอบครัวไทย ปลอดภัยจากความรุนแรง

บทบาทกลไกการทำงานที่มหาวิทยาลัยพระดัมพ์พื้นที่

1

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

- รับแจ้งเหตุความรุนแรง
- สนับสนุนการให้คำปรึกษาและคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงเบื้องต้น
- สนับสนุนการคุ้มครองระหว่างการดำเนินคดี
- ช่วยเหลือเยียวยา

2

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด (บพด.)

- เผชิญเหตุความรุนแรงในครอบครัว
- ประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงและวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- สนับสนุนที่พัก คุ้มครองดูแลผู้ถูกกระทำรุนแรงฯ
- ประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)

- ประเมินอาการบาดเจ็บด้านร่างกายและจิตใจ
- รักษา ฟื้นฟู และช่วยเหลือเยียวยา
- ประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนการคุ้มครองผู้ถูกกระทำเบื้องต้น

4

ตำรวจและฝ่ายปกครอง

- รับแจ้งเหตุ และระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว ในระดับพื้นที่
- ประเมินความปลอดภัยเบื้องต้นแจ้งสิทธิ์ตามกฎหมายและคุ้มครองผู้ถูกกระทำระหว่างดำเนินคดี
- เผชิญเหตุ ติดตามครอบครัวกลุ่มเสี่ยง ไม่ให้เกิดความรุนแรงซ้ำ

5

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/อบต.)

- ลงพื้นที่ สอบข้อเท็จจริงให้ข้อมูลพนักงานเจ้าหน้าที่
- แจ้งเหตุความรุนแรงและประสานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เผชิญเหตุ ติดตามครอบครัวกลุ่มเสี่ยง ไม่ให้เกิดความรุนแรงซ้ำ

การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับทีมสหวิชาชีพสามารถหนุนเสริมให้เกิดการ “ชี้เป้า เผชิญเหตุ” ชุมชนเข้มแข็งในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

พบเห็น/ทราบ/รับแจ้งเหตุ

ประเมินความรุนแรง/ฉุกเฉิน

แจ้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/พนักงานฝ่ายปกครอง/พนักงานเจ้าหน้าที่ 1669

ตกอยู่ในอันตราย/เสี่ยงอันตราย

พาผู้ถูกกระทำ/บุคคลในครอบครัวไปยังสถานที่ปลอดภัย

รักษาพยาบาล/ปรึกษานักจิตวิทยา/นักสังคมฯ

ประสาน/ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเมินความเสี่ยงที่จะถูกกระทำซ้ำร่วมกับทีมสหวิชาชีพ

ติดตามการช่วยเหลือ/บันทึก และรายงานผล

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

คุ้มครองและป้องกันผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว

บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรง
ให้มีโอกาสกลับตัวกลับใจ

มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550

ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ

รักษาความสัมพันธ์อันดี
ในครอบครัว

บุคคลในครอบครัว

(มาตรา 3)

คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กิน
หรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมีได้
จดทะเบียนสมรสบุตร บุตรบุญธรรม
สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ
ที่ต้องพึ่งพาอาศัย และอยู่ในครัวเรือน
เดียวกัน

ความรุนแรงในครอบครัว

(มาตรา 3)

- การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตราย
แก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ของบุคคล
ในครอบครัว
- การกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตราย
แก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ
ของบุคคลในครอบครัว
- การบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม
ให้บุคคลในครอบครัวกระทำ/ไม่กระทำการ
หรือยอมรับการกระทำอย่างใดโดยมิชอบ

การดำเนินคดี

(มาตรา 7)

ผู้ถูกกระทำต้องแจ้งความหรือร้องทุกข์
ภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ในวิสัย
หรือมีโอกาสร้องทุกข์ได้ หรือให้
พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทน
กรณีไม่สามารถร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง

โทษ

- ผู้ใดกระทำความผิดฐานกระทำ
ความรุนแรงในครอบครัว
ต้องระวางโทษ **จำคุกไม่เกิน 6 เดือน**
หรือ **ปรับไม่เกิน 6,000 บาท**
หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 4)
- ห้าม**ผู้ใดโฆษณา หรือเผยแพร่
ข้อมูลความรุนแรงต่อสาธารณชน
ต้องระวางโทษ **จำคุกไม่เกิน 6 เดือน**
หรือ **ปรับไม่เกิน 60,000 บาท**
หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 9)

พบเห็นหรือถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว

มีทุกข์ พบปัญหา
โทรสายที่ 1300
สายด่วน พ.ว.

กรณีเป็นผู้พบเห็น/พลเมืองดี

- โทรแจ้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม **สายด่วน 1300**
หรือ **แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย 191**
- ช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ตามสมควร
(หากสามารถทำได้) โดยไม่เกิดผลเสีย
หรืออันตรายต่อตนเอง
- สังเกตการณ์ในที่ที่ปลอดภัย เพื่อให้ข้อมูล
ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่

กรณีเป็นผู้ถูกกระทำ

- ตั้งสติ ระวังตนเอง/คนในครอบครัวออกจาก
ที่เกิดเหตุ เพื่อความปลอดภัย
- โทรแจ้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม
สายด่วน 1300 หรือ **แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย 191**
ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน/ญาติ

SCAN ME

ดาว์นโหลด
พ.ร.บ. ฉบับเต็ม

SCAN ME

ดาว์นโหลด
FAMILY LINE

"ความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่อง **ส่วนรวม**"

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บทบาท ศปก.ต. และความเชื่อมโยงการดำเนินงาน เฝ้าระวัง ป้องกัน ให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

สหวิชาชีพระดับชุมชน

ตำรวจบ้าน/
อสม./อพม.

กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

รพ.สต.

แจ้งเหตุ/ขอรับความช่วยเหลือ/ขอรับคำปรึกษา

เชิงรุก

- 1 มีการประเมินสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน เพื่อกำหนดมาตรการเตือนภัยในพื้นที่
- 2 มีข้อมูลชุมชนที่ระบุปัญหา ผลกระทบให้สามารถคาดการณ์ ความเสี่ยงการเกิดความรุนแรงในครอบครัว
- 3 มีแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรง ในครอบครัวให้กลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม
- 4 คนในชุมชนสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน ช่วยป้องกันการเกิดการกระทำผิดซ้ำ

เชิงรับ

- 1 มีการเก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากเหตุการณ์ความรุนแรง ที่เกิดขึ้นในชุมชน
- 2 นำเคสความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรณีศึกษา ชุมชนกำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันได้
- 3 ประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพ และติดตามให้ความช่วยเหลือ ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวอย่างใกล้ชิด
- 4 มีการติดตามประเมินผลการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหามความรุนแรง ในครอบครัว

สหวิชาชีพระดับจังหวัด

ศาลเยาวชน
และครอบครัว

สถานีตำรวจ

บ้านพักเด็ก
และครอบครัว

สถานพยาบาล

ครอบครัวและชุมชน

- ✓ พื้นที่ปลอดภัย
- ✓ มีการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม “ชี้เป้า เฝ้าระวัง”
- ✓ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

อปท.

ศปก.ต.

ศูนย์พัฒนาครอบครัว

ศพค.

- ให้คำปรึกษา
- ร่วมให้ความช่วยเหลือ

- ประสานงานต่อ
- ขอรับคำปรึกษา
- รายงานผลการช่วยเหลือ

ศปก.

จังหวัด

“
ภาคผนวก
”

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย

➤ สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในสังคมไทย

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้รวบรวมข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว ตามระบบการคุ้มครองช่วยเหลือเด็ก สตรี และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ภายใต้เว็บไซต์ www.evciis.org ซึ่งมีการบันทึกข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำรุนแรงในครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 76 จังหวัด และเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียด ดังนี้

ปีที่เกิดเหตุ	จำนวนเหตุการณ์	จำนวนผู้กระทำ (ราย)					จำนวนผู้ถูกกระทำ (ราย)				
		ชาย	หญิง	แสดงออกแตกต่าง/อัตลักษณ์ไม่ตรงกับเพศโดยกำเนิด	ไม่ระบุ	รวม	ชาย	หญิง	แสดงออกแตกต่าง/อัตลักษณ์ไม่ตรงกับเพศโดยกำเนิด	ไม่ระบุ	รวม
2564	2,114	1,610	310	-	58	1,978	382	1,624	-	59	2,065
2565	2,025	1,410	275	-	45	1,730	351	1,404	-	49	1,804
2566	2,127	1,508	296	-	23	1,827	356	1,434	-	30	1,820
2567	2,206	1,834	334	9	-	2,177	420	1,814	4	-	2,238
2568	2,159	1,764	313	4	-	2,081	420	1,735	4	-	2,159
รวม	10,631	8,126	1,528	13	126	9,793	1,929	8,011	8	138	10,086

➤ สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว

เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยร่วมทางสังคม ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงหรือเพิ่มความเสี่ยงในการกระทำความรุนแรง มีดังนี้

- 1) ปัญหาเสพติดและสุรา ผู้กระทำความรุนแรงเป็น สาเหตุอันดับแรกและเป็นปัจจัยหลักที่พบมากที่สุดนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว โดยความรุนแรงที่เกิดจากการใช้สารเสพติดและสุรามักเป็นการเสพยาเสพติดจะทำร้ายบุคคลในครอบครัวหรือบังคับขู่เข็ญเรียกเอาเงินเพื่อซื้อสารเสพติด ซึ่งทำให้ปัญหามีความรุนแรงมากขึ้น
- 2) ปัญหาเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านรายได้ ความยากจน การว่างงาน ตกงานจะความเครียดทางเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญ
- 3) ความขัดแย้งส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่แน่นแฟ้น ขาดทักษะในการสื่อสาร ความหึงหวงเชิงชั่วร้าย และอารมณ์บันดาลโทสะ
- 4) ปัญหาด้านสุขภาพจิต ปัญหาผู้ป่วยจิตเวช หรือผู้ที่มีอาการทางจิต ผู้กระทำความรุนแรงเป็นปัจจัยร่วมเพิ่มความรุนแรงในบางพื้นที่

➤ ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว แบ่งได้ 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านร่างกาย เช่น บาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต
- 2) ด้านจิตใจ เช่น หวาดกลัว ความเครียด
- 3) ด้านเศรษฐกิจ เช่น ว่างงาน ขาดรายได้
- 4) ด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เช่น ความแตกแยก หย่าร้าง

5) ด้านสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด การตั้งครรภ์ไม่พร้อม เร่ร่อน

6) ด้านการศึกษา เช่น เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา เด็กออกเรียนกลางคัน

➤ **ลักษณะของพฤติกรรมก้าวร้าวส่งผลต่อความรุนแรงในครอบครัว (ด้านร่างกายและจิตใจ)**

1) ความก้าวร้าวทางวาจา ได้แก่ พุดจาเสียดสี ด่าทอ ตะโกน ตูถูกเหยียดหยาม โดยมีสาเหตุจาก

- การต้องการควบคุมผู้อื่น
- การต้องการแสดงพลังความเป็นชาย
- อิจฉาริษยาผู้อื่น
- คู่สมรสไม่ปรองดองกัน

2) ความก้าวร้าวต่อร่างกาย ได้แก่ ผลักตบตี กระแทก ตะบอย ทุบตีด้วยวัตถุหรืออาวุธ โดยมีสาเหตุจาก

- การยอมรับและนำเอาการควบคุมโดยวิธีการที่รุนแรงมาใช้
- เลียนแบบการแสดงออกก้าวร้าวรุนแรงต่อร่างกาย
- ถูกกระทำทารุณกรรมตั้งแต่เด็ก
- มีบุคลิกภาพที่นิยมความก้าวร้าว
- ดิดิสสุรา

3) ความก้าวร้าวที่แสดงออกผ่านการกระทำทางเพศ ได้แก่ การล่วงละเมิดทางเพศ ลวนลามผ่านการมอง การพุดจาลามก ลักษณะท่าทางอนาจาร โดยมีสาเหตุจาก

- การมีบุคลิกภาพแปรปรวน
- เก็บอารมณ์ไม่อยู่
- มีความหยิ่งยโสนับถือตนเองต่ำ

กรณีเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความรุนแรง เด็กจะซึมซับเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงโดยไม่รู้ตัว เด็กจะกระทำความรุนแรงต่อเพื่อน และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็อาจกระทำความรุนแรงต่อครอบครัวตนเอง จึงจำเป็นต้องมีการป้องกันมิให้ความรุนแรงแพร่ขยายถ่ายทอดเป็นวัฏจักรที่ไม่ดีไปเรื่อย ๆ

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

ครอบครัว คือ “บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา หรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาท หน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน”

ครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยาอาจมี หรือไม่มี บุตร พ่อหรือแม่อยู่กับบุตร หรือพี่น้องหรือญาติไม่เกินสองรุ่นใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามรุ่นขึ้นไป หรือครอบครัวเดี่ยว สอง ครอบครัวขึ้นไปที่มีความผูกพันทางสายโลหิต หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน และอาศัยอยู่ในบ้านหรือบริเวณเดียวกัน

ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว คือ ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงบุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะโดยลำพัง

ครอบครัวข้ามรุ่น คือ ครอบครัวที่มี ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่กับหลานตามลำพัง

ครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน คือ ครอบครัวที่มีบุคคลเพศเดียวกันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา

ครอบครัวผสม คือ ครอบครัวที่ชายหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย มีบุตรติดมา และได้สมรสหรืออยู่กินกันฉันสามีภริยาเป็นครอบครัวใหม่ และบุตรนั้นอาศัยอยู่ด้วยกัน

ครอบครัววัยรุ่น คือ ครอบครัวที่ชายและหญิงมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยา

ความรุนแรง คือ พฤติกรรมการใช้อำนาจในการควบคุมหรือบังคับขู่เข็ญผู้อื่นให้เกิดความกลัว เช่น การทำร้ายร่างกาย การข่มขืน และการทารุณกรรมทางด้านจิตใจ เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ที่ผิดปกติ

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการไม่ทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

ความรุนแรงต่อร่างกาย หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดจากการใช้กำลัง หรืออุปกรณ์ใด ๆ เป็นอาวุธแล้วมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บต่อร่างกาย เช่น การตบ ผลัก หยิก กัด ขว้าง ปา ทูบ ตี เตะ ต่อย และร้ายแรงถึงขั้นใช้อาวุธจนนำไปสู่การฆาตกรรม รวมถึงความรุนแรงทางเพศ การกระทำในลักษณะข่มขืน ลวนลามทางเพศ บังคับให้ร่วมหลับนอน และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอมพร้อมใจ

บุคคลในครอบครัว หมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

ทีมสหวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรม มีความรู้ มีทักษะ ความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน มาทำงานร่วมกัน เช่น แพทย์ ตำรวจ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เครือข่ายอาสาสมัคร เช่น อปม. อสม. เป็นต้น มุ่งแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการโดยอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ในการประเมินสถานการณ์ของปัญหา และมีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้ง และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กลไกการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

➤ ระดับชาติ

คณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ (กยค.)

- ดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนระดับชาติที่ได้รับมอบหมายจาก กยค.
- จัดให้มีการประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ และระดับจังหวัด
- ดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติที่ได้รับมอบหมายจาก กยค.
- ส่งเสริมการพัฒนาการวิจัย และการจัดการความรู้เกี่ยวกับครอบครัวอย่างเป็นระบบ
- ส่งเสริมการพัฒนาให้มีระบบฐานข้อมูลครอบครัว
- เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวต่อ กยค.

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว (กศค.)

- เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผน ระดับชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมและประสานงานครอบครัวต่อ ครม.
- กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผน
- กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการสนับสนุนการจัด สมัชชาครอบครัวระดับชาติ
- ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติ
- ปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่คณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

- ส่งเสริมสถาบันครอบครัว ตามนโยบายฯ
- เสนอนโยบาย มาตรการ และแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงฯ ต่อ กยค.
- จัดทำเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแผนการดำเนินงานตามแผนระดับจังหวัด
- เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง
- จัดทำระบบฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว
- ให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำรายงานตามมาตรา 17 แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

➤ ระดับจังหวัด

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวจังหวัด

- เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายสถาบันครอบครัวระดับพื้นที่ภายใต้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ทำหน้าที่ติดตามแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว

ทีม one home

- ทีมงานระดับจังหวัดที่ทำงานอย่างเป็นเอกภาพ โดยมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) เป็นหัวหน้าทีมในการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภายในจังหวัด มีแผนและขับเคลื่อนการทำงานในความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

➤ ระดับชุมชน

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.)

- องค์กรภาคประชาชน จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางและกลไกในการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหา ให้คำแนะนำและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ครอบครัว โดยมีการบริหารจัดการในรูปของคณะทำงาน ศพค. ประกอบด้วย ตัวแทนองค์กร กลุ่มเครือข่ายครอบครัวในชุมชนเป็นสมาชิก โดยการสนับสนุนขององค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน

ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)

- องค์กรภาคประชาชน ทำหน้าที่เฝ้าระวัง ป้องกัน ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเบื้องต้น มีคณะทำงาน ศปก.ต.ประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพได้อย่างเป็นระบบ เช่น ดำเนินการรับแจ้งเหตุ เข้าระงับเหตุร่วมกับตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ รณรงค์ สร้างความตระหนักรู้ต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประชาสัมพันธ์ช่องทางการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในชุมชน เป็นต้น

“

ตัวอย่างข้อมูลชุมชน

”

ชุมชนลาดปลาทราย อ.หนองสาหร่าย จ.นครราชสีมา

ลักษณะทั่วไป มีครัวเรือนจำนวน 50 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง ร้อยละ 73 รองลงมา อาชีพเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 11 อาชีพค้าขาย ร้อยละ 10 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 6 ประชาชนร้อยละ 70 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 30 นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม อาศัยอยู่ในชุมชนมาหลายชั่วอายุคน

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม มีคลอง 2 สาย ไหลผ่าน อยู่ห่างจากที่ทำการอำเภอ 3 กิโลเมตร และห่างจาก อ.เมือง 10 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวก มีสถานที่ราชการในชุมชน ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบล	1	แห่ง
โรงเรียนประถมศึกษา	1	แห่ง
โรงเรียนมัธยมศึกษา	1	แห่ง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1	แห่ง
สถานีอนามัยประจำตำบล	1	แห่ง
มัสยิด	1	แห่ง
วัด	1	แห่ง
สวนสาธารณะ	1	แห่ง

มีสถานประกอบการในชุมชน ดังนี้

ร้านเกม/อินเทอร์เน็ตคาเฟ่	3	แห่ง
ร้านคาราโอเกะ	2	แห่ง
สวนอาหาร	2	แห่ง
ตลาดสด	1	แห่ง

สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ครอบครัวในพื้นที่ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยตามลำพัง เนื่องจากสมาชิกครอบครัวย้ายถิ่นฐานเพื่อไปทำงานในกรุงเทพฯ แต่จะกลับมาอยู่พร้อมหน้ากันในวันหยุด จากการสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งในครอบครัวพบข้อมูลดังนี้

สถานการณ์ความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว

จากการสำรวจความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัว จากครอบครัว 50 ครอบครัว มีข้อมูลดังนี้

ระดับคะแนน A		
ตอบ “ใช่” จำนวน 1 - 6 ข้อ (จากคำถามทั้งหมด 22 ข้อ)	ตอบ “ใช่” จำนวน 7 - 11 ข้อ (จากคำถามทั้งหมด 22 ข้อ)	ตอบ “ใช่” จำนวน 12 ข้อ ขึ้นไป (จากคำถามทั้งหมด 22 ข้อ)
19 ครัวเรือน	14 ครัวเรือน	10 ครัวเรือน

“

ตัวอย่าง

แบบประเมินชุมชน

”

แบบประเมินชุมชน

เพื่อประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน

คำอธิบายการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล

1.1 เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชน

1.2 เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังและเตือนภัยเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี

ในครอบครัว

2. ผู้ให้ข้อมูลคือแกนนำในเทศบาล/อบต. จำนวน แต่ละ 1 คน

1. ข้อมูลของ อบท.

1.1 ตำบล/เทศบาล

อำเภอ

จังหวัด

1.2 เป็นพื้นที่ในหรือนอกเขตเทศบาล ☐ 1) ในเขตเทศบาล ☐ 2) นอกเขตเทศบาล

1.3 มีจำนวนครัวเรือน.....ครัวเรือน และประชากร จำนวน คน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนข้อใดตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับชุมชนที่ท่านอยู่

1. สามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
2. มีร้านเกม โต๊ะสนุกเกอร์ หรือแหล่งมั่วสุมอื่นๆ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
3. มีบ่อนการพนันหรือแหล่งอบายมุขอื่นๆ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
4. มีการแพร่ระบาด/ซื้อขายยาเสพติด	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
5. มีเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
6. มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และส่งเสริมสิทธิสตรี	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
7. มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมและจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
8. มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมและจัดบริการสำหรับผู้พิการ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
9. มีการจัดกิจกรรมเพื่อยุติความรุนแรงต่อสตรี เด็กและเยาวชน ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
10. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น จัดกิจกรรมค่ายครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

แบบสรุปรูปการประเมินความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวในชุมชน

ตำบล/เทศบาล อำเภอ จังหวัด

ระดับครอบครัว	คำตอบ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ครอบครัวที่มีระดับความเข้ม ของความรุนแรงในระดับ 1	ครอบครัวที่ตอบ “ใช่” 1-6 ข้อ (ไม่เกินร้อยละ 27 ของคะแนนเต็ม)		
ครอบครัวที่มีระดับความเข้ม ของความรุนแรงในระดับ 2	ครอบครัวที่ตอบ “ใช่” 7-11 ข้อ (ไม่เกินร้อยละ 28-50 ของคะแนนเต็ม)		
ครอบครัวที่มีระดับความเข้ม ของความรุนแรงในระดับ 3	ครอบครัวที่ตอบ “ใช่” 12 ข้อขึ้นไป (ได้คะแนนเกิน ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม)		

***คำอธิบายการเก็บรวบรวมข้อมูล**

1. วัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชน
- 1.2 เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังและเตือนภัย เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

2. แบบฟอร์มนี้มี 2 ส่วน คือ

- 2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบคำถามและครอบครัว
- 2.2 ส่วนที่ 2 ข้อมูลสำหรับการประเมินครอบครัว

3. ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลในครอบครัว คราวเรือนละ 1 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบคำถามและครอบครัว

ข้อใดเป็นข้อมูล เหตุการณ์ หรือการกระทำที่ตรงกับครอบครัวของท่านในรอบปีที่ผ่านมา

1. มีคนในครอบครัวว่างงาน หรือไม่มีรายได้ และสร้างความเดือดร้อนในครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
2. มีคนในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/ใช้สารเสพติด และสร้างความเดือดร้อนให้ครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
3. มีคนในครอบครัวติดการพนัน/มีหนี้สิน และสร้างความเดือดร้อนให้ครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
4. คนในครอบครัวมีพฤติกรรมนอกใจ (คู่สมรส) ระแวง หึงหวง	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

5. มีคนในครอบครัวผูกขาดการตัดสินใจ หรือควบคุมกำกับพฤติกรรม จนสมาชิกใน ครอบครัวรู้สึกถูกบีบบังคับ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
6. มีคนในครอบครัวที่อารมณ์ร้อน โมโห ฉุนเฉียว หงุดหงิดง่าย	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
7. ในครอบครัวมีเด็กหรือเยาวชนที่เก็บตัว ไม่สูงส่งกับใคร จนรู้สึกเป็นปัญหา	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
8. มีคนในครอบครัวมีปัญหาทางจิตที่เห็นได้ชัด หรือมีประวัติเข้ารับการรักษาทางจิตเวช	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
9. เป็นครอบครัวที่พ่อหรือแม่ที่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง (ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว)	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
10. ในครอบครัวมีพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง ลูกเลี้ยง ลูกบุญธรรม	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
11. ในครอบครัวมีบุคคลที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือป่วยเรื้อรัง	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
12. คนในครอบครัวมีปากเสียงกัน หรือทะเลาะกัน เป็นประจำ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
13. คนในครอบครัวมีการทุบตี ทำร้ายร่างกายกันเป็นประจำ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
14. มีคนในครอบครัวข่มขู่จะทำร้ายกัน	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
15. มีการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือมีเพศสัมพันธ์แบบไม่เต็มใจ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
16. เคยมีประวัติว่าผู้หญิงตั้งครรภ์ถูกทำร้ายจากคนในครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
17. คนในครอบครัวเคยมีประวัติทำร้ายตัวเอง หรือฆ่าตัวตาย	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
18. อดีตสามีหรืออดีตภรรยา หรือบุคคลที่เคยมีความสัมพันธ์กันในครอบครัว มี พฤติกรรมคุกคาม ข่มขู่ ทำให้อับอาย/ทำร้าย	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
19. มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวจนต้องปรึกษากับคนอื่น หรือหน่วยงาน	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
20. คนในครอบครัวเคยมีประวัติถูกระงับความรุนแรงในครอบครัวจนต้อง เข้ารับการ รักษาในสถานพยาบาล	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
21. เคยมีการแจ้งเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจ/เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานอื่น ๆ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
22. คนในครอบครัวต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ราชการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมา ช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

ส่วนที่ 2 การแปลข้อมูลระดับครอบครัว ดังนี้

การพิจารณาระดับความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว จากจำนวนข้อที่กลุ่มเป้าหมายเลือกตอบว่า “ใช่” โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

การใช้คำตอบเป็นเกณฑ์ เพื่อประเมินความเสี่ยงการเกิด ความรุนแรงในครอบครัว	การใช้สีเป็นสัญลักษณ์ ความเสี่ยงต่อการเกิด ความรุนแรงในครอบครัว	การตีความ
ตอบ “ใช่” จำนวน 1-6 ข้อ ได้คะแนนไม่เกินร้อยละ 27 ของ คะแนนเต็ม	มีความเสี่ยงต่อความรุนแรงใน ครอบครัวในระดับน้อย ความเข้มความรุนแรงเท่ากับ 1 หรือระดับสีเขียว มุ่งเน้น การป้องกันเพื่อลดสาเหตุของ ความรุนแรงในครอบครัว	เป็นครอบครัวปกติ มีปัจจัยความ เสี่ยง ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัย ด้านครอบครัว และได้รับผลกระทบ ต่อปัจจัยด้านสังคมน้อย เป็น ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีโอกาสกระทำความรุนแรงใน ครอบครัวต่อกันน้อย
ตอบ “ใช่” จำนวน 7-11 ข้อ ได้คะแนนไม่เกินร้อยละ 28-50 ของคะแนนเต็ม	มีความเสี่ยงต่อความรุนแรงใน ครอบครัวในระดับปานกลาง ความเข้มความรุนแรงเท่ากับ 2 หรือระดับสีเหลือง เพื่อเฝ้าระวัง สัญญาณเตือนภัยเบื้องต้น	เป็นครัวเรือนที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อ ความรุนแรงในครอบครัว และมี โอกาสกระทำความรุนแรงบ้างเป็น ครั้งคราว แต่เกิดขึ้นน้อย
ตอบ “ใช่” จำนวน 12 ข้อขึ้นไป ได้คะแนนเกินร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม	มีความเสี่ยงต่อความรุนแรงใน ครอบครัวในระดับมาก ความเข้มความรุนแรงเท่ากับ 3 หรือระดับสีแดง เพื่อเฝ้าระวัง อย่างใกล้ชิด	เป็นครัวเรือนที่มีปัจจัยเสี่ยงหลาย ปัจจัย มีการกระทำความรุนแรง ในครอบครัวเกิดขึ้นแล้ว และเสี่ยง จะใช้ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และ มีการกระทำความรุนแรงซ้ำ

สูตรคำนวณ

ระดับความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัว = $\frac{\text{จำนวนข้อที่ตอบ “ใช่”}}{\text{จำนวนข้อทั้งหมด}} \times 100$

22

สีเขียว

ระดับ 1 มีความเสี่ยงระดับน้อย

สีเหลือง

ระดับ 2 มีความเสี่ยงระดับปานกลาง

สีแดง

ระดับ 3 มีความเสี่ยงระดับมาก

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว
ข้อมูลของผู้ตอบคำถามและครอบครัว

- 1.1 เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
- 1.2 อายุ.....ปี
- 1.3 จบการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.
☐ ปวส. หรือ อนุปริญญา ☐ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ ไม่ได้ศึกษา ☐ อื่นๆ ระบุ.....
- 1.4 สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส - อยู่ด้วยกัน ☐ สมรส - แยกกันอยู่ ☐ หย่าร้าง/หม้าย
- 1.5 สถานภาพในครอบครัว ☐ สามี/พ่อ ☐ ภรรยา/แม่ ☐ ปู่-ย่า หรือ ตา-ยาย
☐ ลูก ☐ ญาติ/ผู้อาศัย ☐ อื่นๆ ระบุ.....
- 1.6 เมื่อเปรียบเทียบรายได้กับรายจ่ายในครอบครัว ข้อใดตรงกับความเป็นจริงในครอบครัวท่านมากที่สุด
☐ รายได้มากกว่ารายจ่าย ☐ รายได้น้อยกว่ารายจ่าย
☐ รายได้เท่ากับรายจ่าย ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน

- 1.7 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการพูดคุย/สังสรรค์กับเพื่อนบ้านหรือไม่
☐ เป็นประจำ ☐ เป็นบางครั้ง ☐ ไม่เคยทำ
- 1.8 สมาชิกในครอบครัวของท่านเข้าร่วมงานประเพณีของชุมชนหรือไม่
☐ เป็นประจำ ☐ เป็นบางครั้ง ☐ ไม่เคยทำ
- 1.9 ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีการใช้บริการในชุมชนข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ โรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ☐ ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล ☐ วัด
☐ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ☐ แหล่งเงินทุนต่างๆ (กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพ)
☐ บริการให้คำปรึกษา/ค่ายครอบครัว ☐ อื่นๆ ระบุ.....

“

ตัวอย่าง

คำสั่งแต่งตั้ง

คณะกรรมการ ศปก.ต.

”

ตัวอย่าง

คำสั่ง.....(ชื่อหน่วยงาน)

ที่...../2569

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.)
เทศบาล/อบต.....

เทศบาล/อบต.....(ชื่อหน่วยงาน) ได้ดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) เพื่อขับเคลื่อนงานด้านครอบครัว โดยใช้กลไก ศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชน (ศพค.) ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับทีมสหวิชาชีพ และการประสานส่งต่อ รวมถึงการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวในเขตพื้นที่

เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล ดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ดังนี้

1. ตำแหน่ง.....	ประธานคณะกรรมการ
2..... ตำแหน่ง.....	คณะกรรมการ
3..... ตำแหน่ง.....	คณะกรรมการ
4..... ตำแหน่ง.....	คณะกรรมการ
5..... ตำแหน่ง.....	คณะกรรมการ
6..... ตำแหน่ง.....	เลขานุการคณะกรรมการ
7..... ตำแหน่ง.....	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) ส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในระดับตำบลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ช่วยดำเนินการขับเคลื่อนแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาคุ้มครองสถาบันครอบครัวในระดับตำบลและชุมชนที่รับผิดชอบ
- 3) ช่วยสำรวจข้อมูลชุมชน และดำเนินการในการจัดทำข้อมูลด้านครอบครัวในระดับตำบล รวมถึงการจัดทำข้อมูลสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับชุมชน/พื้นที่
- 4) ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว และประสานส่งต่อเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจนสามารถก้าวข้ามภาวะวิกฤติได้
- 5) ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ สอดส่องดูแล เฝ้าระวังครอบครัวกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว หรือครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคมและรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

6) จัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับพื้นที่ และแผนการคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่

7) จัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยการบูรณาการความร่วมมือ ประสานส่งต่อ หรือประสานงาน ตลอดจนจรรยาบรรณให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาครอบครัวและการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

8) ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนงาน รวมถึงรายงานผลการดำเนินงาน

ประกาศ ณ วันที่ เดือน พ.ศ. 2569

(.....)

นายกเทศบาล/อบต.....

ตัวอย่างแผนชุมชน

แผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ศปก.ต.....อำเภอ.....จังหวัด.....

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์ (ทำทำไม)	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลลัพธ์ที่ต้องการ (สิ่งที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง)	แหล่งงบประมาณ/ ทรัพยากรดำเนินงาน	ผู้ร่วมดำเนินการ	หมายเหตุ

แผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ศปก.ต. อำเภอ จังหวัด

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์ (ทำทำไม)	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลลัพธ์ที่ต้องการ (สิ่งที่อยากเห็นการ เปลี่ยนแปลง)	แหล่งงบประมาณ/ ทรัพยากรดำเนินงาน	ผู้ร่วมดำเนินการ	หมายเหตุ
ติดตามเยี่ยมบ้าน	เพื่อเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว เคสสีเหลืองที่มีความเสี่ยงปานกลาง	หมู่ 3 บ้านยายใจ บ้านตาเปี้ยก หมู่ 8 บ้านคักดี	ไม่เกิดเหตุความรุนแรง ในครอบครัว	ไม่ใช้งบประมาณ อปท. สนับสนุนบุคลากร และรถยนต์	อสม./คณะกรรมการ ศพค./ศปก.ต. หมู่ 3 /8 นักพัฒนาชุมชน	ดำเนินการ วันที่.....
สานสัมพันธ์ ครอบครัว อบอุ่นเข้มแข็ง	เพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีใน ครอบครัว	ครอบครัวที่มีความเสี่ยง และครอบครัวทั่วไป จำนวน 20 คน	สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสาร เชิงบวก ในครอบครัวต่อกัน (บ้าง)	พมจ. จำนวน 15,000 บาท อปท. 10,000 บาท	คณะกรรมการ ศพค. /ศปก.ต นักพัฒนาชุมชน	ดำเนินการ วันที่.....
รณรงค์ลดความรุนแรง ในครอบครัว	เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญของ การไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว และไม่เพิกเฉยหากพบเหตุ	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน ประชาชนในตำบล	ชาวบ้านพบเหตุความรุนแรง ไม่นิ่งเฉย ไม่ยอมรับ และรู้ว่า ต้องแจ้งเหตุที่ไหน หรือเข้าไป ให้การช่วยเหลือเบื้องต้นได้	พมจ. 5,000 บาท	อสม. คณะทำงาน ศพค. /ศปก.ต นักพัฒนาชุมชน อปท.	ดำเนินการ วันที่.....

แผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่

ศปก.ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์ (ทำไม)	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลลัพธ์ที่ต้องการ (สิ่งที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง)	แหล่งงบประมาณ/ ทรัพยากรดำเนินงาน	ผู้ร่วมดำเนินการ	หมายเหตุ

แผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่

ศปก.ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

หมายเหตุ : เมื่อเกิดความรุนแรงในครอบครัว

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์ (ทำทำไม)	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลลัพธ์ที่ต้องการ (สิ่งที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง)	แหล่งงบประมาณ/ ทรัพยากรดำเนินงาน	ผู้ร่วมดำเนินการ	หมายเหตุ
เยี่ยมบ้าน เคสความรุนแรง (กรณีเกิดเหตุแล้ว)	พูดคุยให้กำลังใจเคส และ หาข้อมูลเพิ่มเติม แจ้งสิทธิ และสวัสดิการ และให้การ ช่วยเหลือเบื้องต้น	หมู่ 1 บ้านสมใจ	ได้ข้อมูล เพื่อร่วมประชุมกับทีม สหวิชาชีพ เพื่อวางแผนการช่วยเหลือ เคส	พมจ 2,500 บาท	คณะทำงาน ศพค./ ศปก.ต. หมู่ 1 นักพัฒนาชุมชน พมจ./บพด.	ดำเนินการ วันที่.....
ประชุมทีม สหวิชาชีพ	วางแผนช่วยเหลือเคส ความรุนแรงในครอบครัว	ทีมสหวิชาชีพ ได้แก่ พมจ. บ้านพักเด็ก ตำรวจ ผู้นำชุมชน คณะทำงาน ศปก.ต รพ.สต. เป็นต้น	แผนความช่วยเหลือเคสระยะแรก และแผนเยียวยาในระยะยาว	พมจ. 5,000 บาท	พมจ./บพด. คณะทำงาน ศปก.ต.	ดำเนินการ วันที่.....
ติดตามเยี่ยมบ้านเคส ความรุนแรง (หลังการช่วยเหลือ)	เพื่อให้กำลังใจติดตาม ความเป็นอยู่ หรือติดตาม พฤติกรรมหลังการทำตาม ข้อตกลงร่วมกัน	หมู่ 1 บ้านสมใจ	ผู้ถูกระทำ มีสภาพจิตใจดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตได้ปกติ ผู้กระทำ ความรุนแรงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไป ในทางที่ดีขึ้น	พมจ. 2,500 บาท	คณะทำงาน ศพค./ ศปก.ต. หมู่ 1 นักพัฒนาชุมชน พมจ./บพด.	ดำเนินการ วันที่.....

แบบสรุปผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศปก.ต.

ประจำปีงบประมาณ.....

ศปก.ต. อำเภอ..... จังหวัด

ด้าน	กิจกรรม ทำอะไรบ้าง	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
1. การสร้างเครือข่าย เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว				
2. การสำรวจข้อมูล และการจัดการข้อมูลชุมชน				
3. การจัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว และแผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิดความรุนแรงใน ครอบครัวในระดับพื้นที่				
4. การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน และวางแผน แก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว				
5. การบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อน ศปก.ต.				
6. มีการทบทวน หรือถอดบทเรียนการ ดำเนินงาน ศปก.ต.				

ตัวอย่าง

แบบสรุปผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศปก.ต. ประจำปีงบประมาณ.....

ศปก.ต. อำเภอ..... จังหวัด

ด้าน	กิจกรรม ทำอะไรบ้าง	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
1.การสร้างเครือข่าย เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว	1. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ศปก.ต. 2. มีการประชุมคณะทำงาน ศปก.ต.	คณะทำงาน ศปก.ต. และ ศพค. ผู้บริหารหรือ เจ้าหน้าที่จาก อบต. ผู้นำชุมชน	มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ศปก.ต. เพื่อชี้แจงกำหนด บทบาทหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว	
2.การสำรวจข้อมูล และการจัดการข้อมูลชุมชน	1. ลงเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจข้อมูลสถานการณ์ ความรุนแรงในครอบครัว โดยใช้วิธีการสังเกต 2. ประชุมคณะทำงาน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ที่พบ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยแบ่งเป็น สีแดง : ครอบครัวกลุ่มเสี่ยงสูง ต้องช่วยเหลือเคส ทันที สีเหลือง : ครอบครัวกลุ่มเสี่ยงปานกลาง คนใน บ้านกินเหล้าทุกวัน โวยวาย อาละวาด แต่ยังไม่ลงมือ ทำร้ายใคร มีการด่าทอทุกวัน สีเขียว : เคสมีความเสี่ยงน้อย หรือไม่มี ความรุนแรงในครอบครัว	สมาชิกครอบครัวในบ้าน ที่มีความเสี่ยงจาก สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น มีการดื่มสุรา ใช้เสพยา เสพติดเป็นประจำ หรือมี ผู้ป่วยจิตเวช เป็นต้น	1. ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว หรือสถานการณ์ครอบครัวในตำบลนั้น เช่น หมู่ 3 มีความเสี่ยง สีเหลือง 4 หลัง หมู่ 2 ไม่มีความรุนแรง หมู่ 3 มีความเสี่ยงสูง สีแดง 1 หลัง 2. วิเคราะห์และหาสาเหตุของปัญหา ได้แก่ กินเหล้าทุกวัน เล่นไฟ เมาเวยวาย ป่วยจิตเวช การใช้สารเสพติด	ข้อมูลความ รุนแรงเป็น เรื่องข้อมูล ส่วนบุคคล ต้องมีการ รักษาความลับ กับคนที่ไม่ เกี่ยวข้อง

ด้าน	กิจกรรม ทำอะไรบ้าง	กลุ่มเป้าหมาย ทำกับใครบ้าง	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
3. การจัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว และแผนคุ้มครอง ช่วยเหลือ และติดตามกรณีเกิด ความรุนแรงในครอบครัวในระดับ พื้นที่	1. ประชุมคณะทำงาน และผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำ แผนเฝ้าระวังฯ 2. ทำแผนช่วยเหลือ คุ้มครอง	คณะทำงาน /ศปก.ต. ผู้บริหาร หรือ เจ้าหน้าที่ อปท. ผู้นำชุมชน	มีแผนงานเฝ้าระวัง มีแผนช่วยเหลือคุ้มครอง	
4. การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน และวางแผนแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว	1. กิจกรรมรณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัว ในตำบล 2. กิจกรรมการป้องกันปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัว กรณีมีเหตุความรุนแรงในครอบครัว - ลงเยี่ยมบ้านเคส - ร่วมประชุมทีมสหวิชาชีพ - ติดตามหลังการช่วยเหลือ	ผู้บริหาร อปท. เจ้าหน้าที่ อปท. ผู้นำชุมชน คณะทำงาน ศปก.ต.	1. เดินรณรงค์ เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว 2. ติดป้ายไวนิล ตามศาลาประชาคมหมู่บ้าน 3. จัดกิจกรรมป้องกัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ให้แก่ประชาชนในตำบล 30 คน โดยเชิญ พมจ. มาให้ ความรู้เรื่อง พรบ.ฯ /สิทธิ สวัสดิการ/การแจ้งเหตุ กรณีมีเหตุความรุนแรงในครอบครัว - ลงเยี่ยมบ้านได้ข้อมูลเพิ่มเติม พุดคุยให้กำลังใจเคส - ให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ในการประชุมสหวิชาชีพ - ลงเยี่ยมบ้านติดตามหลังการช่วยเหลือ	งบ ศค.
5. การบูรณาการความร่วมมือเพื่อ ขับเคลื่อน ศปก.ต.	1. กิจกรรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว (ครอบครัวอบอุ่น) 2. การประชาสัมพันธ์การป้องกันความรุนแรงใน ครอบครัว	ครอบครัวที่มีความเสี่ยง และครอบครัวทั่วไป	1. จัดค่ายครอบครัว สื่อสารเชิงบวก จำนวน 50 คน 2. ติดป้ายรณรงค์ และแจกเอกสารให้ความรู้ในสถานที่ ราชการทุกแห่งในตำบล	
6. มีการทบทวน หรือถอด บทเรียนการดำเนินงาน ศปก.ต.	มีการถอดบทเรียน เพื่อพัฒนาการทำงาน	เจ้าหน้าที่ อปท. ผู้นำชุมชน/คณะทำงาน ศปก.ต.	รู้จักัยความสำเร็จ และสิ่งที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม มีแผนการทำงาน	

“

ตัวอย่าง

เกณฑ์การประเมินศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกัน
การกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล

”

เกณฑ์การประเมินศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (สปก.ต.)

สปก.ต. อำเภอ..... จังหวัด

ข้อที่	ด้าน	เกณฑ์การประเมิน	ค่าคะแนน	สถานะการขับเคลื่อนงาน	ค่าคะแนนรวม	คะแนนที่ได้รับ
1	การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัว (15 คะแนน)	1. มีคำสั่งคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ในครอบครัวระดับตำบลที่มีทีมสหวิชาชีพในพื้นที่เป็นองค์ประกอบ 2. มีศูนย์ประสานงานที่มีที่ตั้งชัดเจนติดต่อได้ 3. มีการประชุมคณะทำงาน สปก.ต. ไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง	5 5 5		15	
2	การสำรวจข้อมูลและการจัดทำข้อมูล ชุมชน (15 คะแนน)	1. มีการสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 2. มีการบูรณาการข้อมูลในพื้นที่จากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชนมาใช้ วิเคราะห์ปัญหา และสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3. มีจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่	5 5 5		15	
3	การจัดทำแผนงานแก้ไขปัญห ความรุนแรงในครอบครัวครอบครัว โดยชุมชน (20 คะแนน)	1. มีการจัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว 2. มีการจัดทำแผนคุ้มครองช่วยเหลือและติดตามกรณีเกิด ความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่	10 10		20	
4	การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัว (20 คะแนน)	1. มีการจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวครอบครัว ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง 2. จัดกิจกรรมในเชิงการคุ้มครองหรือช่วยเหลือหากเกิดเหตุความรุนแรง ในครอบครัว ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง 3. มีการจัดประชุม เพื่อวางแผนและหาแนวทางให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหา (case conference) ไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง 4. มีการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ โดยการเยี่ยมบ้านผู้ประสบ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หรือครอบครัวกลุ่มเสี่ยง	5 5 5 5		20	

ข้อที่	ด้าน	เกณฑ์การประเมิน	ค่าคะแนน	สถานะการขับเคลื่อนงาน	ค่าคะแนนรวม	คะแนนที่ได้รับ
5	การบูรณาการความร่วมมือ (10 คะแนน)	มีการบูรณาการทรัพยากรในพื้นที่ โดยดำเนินงานร่วมทีมสหวิชาชีพ ในระดับตำบล เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว เช่น การรับแจ้งเหตุ ส่งต่อประสานการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบความรุนแรงเบื้องต้น รวมถึงเผยแพร่ผลงานด้านครอบครัวให้ สมาชิกในชุมชนรับทราบ เป็นต้น	10		10	
6	การรายงานผลการดำเนินงาน (20 คะแนน)	1.มีการรายงานผลการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 2.รายงานการจัดทำแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตามขั้นตอนและระยะเวลาที่ สค.กำหนด 3. รายงานการจัดทำแผนการคุ้มครองช่วยเหลือและติดตามกรณีเกิด ความรุนแรงในครอบครัวในระดับพื้นที่ ตามขั้นตอนและระยะเวลาที่ สค.กำหนด 4. มีการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ (กสค.01) ตามแผนงาน กรณีที่มีเงินเหลือจ่ายดำเนินการส่งเงินคืน สค. ภายในเวลาที่ สค. กำหนด	5 5 5 5		20	
คะแนนรวม			100		100	

การผ่านเกณฑ์การประเมิน

พื้นที่ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน สปก.ต. หมายถึง ตำบลที่มีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 70 คะแนน ขึ้นไป

สปก.ต. ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินข้างต้น จะได้รับการพิจารณาเพื่อคัดเลือกเป็น สปก.ต.เข้มแข็งที่มีผลงานโดดเด่นเห็นเป็นรูปธรรม

“

ใบงาน/แบบฝึกหัด

”

สื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมในชุมชน

แบบทดสอบ ก่อน – หลังเรียน
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

.....

จดเติมเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง และเติมเครื่องหมาย ✗ หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าไม่ถูกต้อง

ที่	รายละเอียด	ความคิดเห็น
1.	ความรุนแรงหมายถึงใช้อำนาจในการควบคุมหรือบังคับขู่เข็ญผู้อื่นให้เกิดความกลัว	
2.	ผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มักเป็นวัยแรงงาน	
3.	การกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีสาเหตุส่วนใหญ่จะมาจากปัญหาเศรษฐกิจ	
4.	การทอดทิ้ง เพิกเฉย ไม่ดูแลไม่ใส่ใจ ไม่ให้เกียรติ ถือว่าเป็นการกระทำความรุนแรง	
5.	บุคคลในครอบครัวจะรวมทั้งบุคคลที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกันด้วย	
6.	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	
7.	สุรา ยาเสพติด การพนัน เป็นปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	
8.	บทบาทในการเลี้ยงดูลูกและงานบ้านเป็นของผู้หญิง	
9.	กฎหมายสำคัญในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และประมวลกฎหมายอาญา	
10.	เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 คือ ต้องการให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวได้	
11.	ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นศูนย์ช่วยเหลือเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่มีอยู่ในทุกจังหวัด	
12.	ผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการระงับเหตุเบื้องต้น	
13.	การกระทำความรุนแรงต่อกันของพ่อและแม่จะทำให้พัฒนาการของเด็กไม่ตามวัยที่เหมาะสม	
14.	การลดการเกิดความรุนแรงในครอบครัวจะช่วยแก้ปัญหาปัญหาสังคมได้	
15.	เราทุกคนมีหน้าที่ในการช่วยกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้	

เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว

เรื่อง ภาพจำของปกป้อง

เรื่องย่อ

ปกป้องเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี พ่อติดสุราและมักมีปากเสียงลงไม้ลงมือกับแม่จึงเป็นเหตุให้เลิกรากัน โดยแม่แต่งงานใหม่ ซึ่งพ่อเลี้ยงมีลูกติดและแม่มีลูกกับพ่อเลี้ยงอีก ปกป้องจึงอาศัยอยู่กับแม่ พ่อเลี้ยงและพี่น้องต่างพ่อ ต่างแม่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวค่อนข้างห่างเหิน มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ แม่สนใจแต่ลูกเลี้ยง และไม่ค่อยสนใจความเป็นอยู่ของปกป้อง

อีกทั้งแม่และพ่อเลี้ยงมักออกจากบ้านไปเล่นพนันไฟ เวลาอยู่ด้วยกันแม่และพ่อเลี้ยงมักมีปากเสียงลงมือลงไม้กับแม่ด้วยเช่นกัน ปกป้องจะเข้าไปห้ามไม่ให้พ่อเลี้ยงทำร้ายแม่ แต่แม่กลับแสดงความไม่พอใจที่ปกป้องเข้ามาห้ามและด้วยความโมโหจึงไล่ต้อนออกไป จากเหตุการณ์นั้นทำให้ปกป้องน้อยใจคิดว่าแม่ไม่รัก ซึ่งทำให้ปกป้องเริ่มไม่สนใจการเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่มั่วสุมอยู่กับกลุ่มเพื่อน ประกอบกับสิ่งแวดล้อมแถวละแวกบ้านไม่เหมาะสมเป็นแหล่งการพนัน การมั่วสุมของวัยรุ่นแหล่งยาเสพติด รวมทั้งแม่และพ่อเลี้ยงไม่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา อีกทั้งไม่ได้ห้ามปรามปราม หรือตักเตือนปกป้องอย่างจริงจัง ระหว่างที่ปกป้องอยู่นอกบ้านจะมีกลับบ้านเป็นบางช่วง แต่มายู่กับแม่ได้ไม่นานก็จะออกจากบ้านมาอยู่กับกลุ่มเพื่อนอีก

เนื่องจากแม่ ของปกป้องมักบ่นว่าเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่เหมาะสมของปกป้องและไล่ปกป้องออกจากบ้าน ซึ่งทำให้ปกป้องโกรธและเสียใจจึงไม่อยากรับกลับบ้านอีก ทำให้ปกป้องต้องออกไปเร่ร่อนนอนค้างตามบ้านเพื่อนบางครั้งก็ถูกเพื่อนปฏิเสธแม้ว่าปกป้องออกไปอยู่ข้างนอก ปกป้องก็ยังโทษหาแม่และต้องการความรักจากแม่อยู่เสมอ ซึ่งระหว่างที่ปกป้องอยู่นอกบ้านมักคิดถึงอดีตที่ไม่แม่นำปกป้องไปฝากไว้กับยาย ซึ่งปกป้องรู้สึกว่าคุณแม่ทอดทิ้งและมีเหตุการณ์ที่ย่ำแย่ต่อความรู้สึกดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่ระหว่างที่ปกป้องอยู่กับกลุ่มเพื่อนปกป้องได้พบกับแม่แต่แม่ของปกป้องกลับไม่สนใจปกป้อง ยิ่งทำให้ปกป้องรู้สึกเหมือนตนเองไม่มีตัวตน ปกป้องรู้สึกว่าในชีวิตนี้ตนเองไม่มีใครรัก เมื่อมีความทุกข์ก็ไม่มีใครคอยรับฟังที่ฟังฟัง จึงเป็นเหตุให้ปกป้องต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองอยู่รอดได้ ทำให้ปกป้องเริ่มประพฤติดนเสียหยาและมีความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ฆาตกรรมยานยนต์ชิง ทะเลาะวิวาทกับกลุ่มวัยรุ่น ริดไถทรัพย์สินใช้กำลังข่มขู่ผู้อื่น เป็นหัวหน้าแก๊งมั่วสุมเพศเสพและจำหน่ายยาเสพติดจนถูกจับกุมและถูกดำเนินคดีในที่สุด

กิจกรรมกลุ่ม

ระดมความคิดเห็น กรณีเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวขึ้นในชุมชน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอ่านสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว “ภาพจำของปกป้อง” ร่วมกันวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นลงในกระดาษฟลิปชาร์ต ในประเด็น ดังนี้

1. สถานการณ์ดังกล่าวเป็นความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่
2. ใครคือบุคคลในครอบครัวที่กระทำและถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว
3. เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวด้านใด
4. มูลเหตุในการจูงใจเกิดจากสิ่งใด
5. เหตุการณ์ความรุนแรงดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกฎหมายใดบ้าง
6. มีผลกระทบต่อใคร อย่างไร
7. จะดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างไร

คำสั่ง ขอให้เลือกตอบ โดยกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ถูก และกาเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ผิด

1. เมื่อเพื่อนบ้านพบเห็นเหตุความรุนแรงในครอบครัว สามารถแจ้งเหตุกับผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน
2. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหะสถานเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวเพื่อสอบถามเหตุความรุนแรง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องขออนุญาตจากศาลก่อน ถึงจะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้
3. เครือข่ายภาคประชาชนหรือผู้ที่มีจิตอาสา สามารถเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการช่วยระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัว
4. พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถจัดให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ได้
5. กรณีผู้ถูกกระทำไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ แต่ไม่ต้องการถูกกระทำซ้ำ สามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดในการขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ
6. ผู้กระทำความรุนแรงสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายในสามเดือนนับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุความรุนแรงขึ้น
7. เมื่อศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ผู้กระทำไม่สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งได้ในทุกกรณี
8. เมื่อคู่กรณีสามารถตกลงและจัดทำบันทึกข้อตกลงยอมความกันในคดีความรุนแรงในครอบครัวได้สำเร็จ คดีความถือว่าสิ้นสุดลงทันที
9. การดำเนินคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว
10. การใช้ทรัพยากรในท้องที่ให้เกิดประโยชน์ ถือเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการทำให้การปรับพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรงให้ประสบความสำเร็จ

ใบงาน การให้คำปรึกษาที่แสดงขั้นตอนและทักษะการให้คำปรึกษา

คำสั่ง จงจับคู่ (โยงเส้น) ทักษะการให้คำปรึกษาให้เข้าคู่กัน

ทักษะการฟังอย่างตั้งใจ	เป็นการสื่อสารทางอารมณ์ และความรู้สึก เป็นการเปิดโอกาสให้เคสได้แสดงอารมณ์อย่างเต็มที่โดยไม่มีการบงก
ทักษะการรักษาความลับ	ขณะให้คำปรึกษามีการประสานสายตา พยักหน้าเล็กน้อยในขณะที่รับฟัง โดยปราศจากอคติ พุดตอบรับบ้างหลังจากที่ผู้รับคำปรึกษาพูดจบ
ทักษะการโต้ตอบระหว่างการรับฟังคู่สนทนา	ขณะใช้ทักษะนี้ให้หลีกเลี่ยงคำว่า “ทำไม” เพราะ มักจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาารู้สึกว่าตนเองผิด และคิดหาคำตอบที่เป็นเหมือนการแก้ตัว อีกทั้งยังไม่ได้ช่วยให้เคสได้เล่าระบายความรู้สึกทุกซอกใจ ไม่สบายใจ
ทักษะการทวนความ/ซ้ำความ	เป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แก่ผู้รับการปรึกษา บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นความทุกข์ใจ โดยเฉพาะความเหมาะสมของห้องให้การปรึกษาที่มีความเป็นส่วนตัว
ทักษะการเรียบ	สังเกตท่าทาง สบตาผู้รับการปรึกษา หากมีอาการเหงื่อออก หน้าแดง หูแดง ล้วนสื่อถึงสิ่งที่อยู่ในใจที่ไม่ได้พูดออกมา เช่น “ผมอยากทราบว่า คุณจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร มีอะไรที่อยากจะเล่าให้ผมฟังมั๊ย”
ทักษะการให้กำลังใจ	ใช้คำพูดกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความมั่นใจ มีความหวังและพลังที่จะคิดหรือทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นจริงได้
ทักษะการถาม	คือ การที่ให้ผู้รับคำปรึกษาพูดซ้ำในสาระสำคัญที่ได้พูดออกไปแล้ว แต่ไม่ใช้การพูดเสมือนนกแก้วนกขุนทอง
สร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาบนพื้นฐานความไว้วางใจที่เท่าเทียม	เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาและผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจเรื่องราวที่กำลังสนทนาได้อย่างถูกต้องตรงกันและได้ใจความที่ชัดเจน
ทักษะการสรุปความ	เป็นการสื่อสารทางวาจาเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นแก่ผู้รับคำปรึกษา และชี้แนะแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้รับคำปรึกษา
ทักษะการให้ข้อมูลและคำแนะนำ	เป็นการสร้างบทสนทนาให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดใจยอมเผยความทุกข์และความหม่นหมองในใจให้อีกฝ่ายรับทราบโดยไม่เกิดความกลัว ผู้ให้คำปรึกษาต้องรับฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ

กิจกรรมกลุ่มระดมความคิดเห็น

เสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้กระทำ/ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมคลิปวิดีโอเรื่องความรุนแรงในครอบครัวและร่วมกันวิเคราะห์ ดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว
2. สาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว
3. ให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้จับกลุ่ม 4 คน โดยแสดงบทบาทเป็นผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรม และผู้ต้องการปรับพฤติกรรม โดยให้ผู้ต้องการปรับพฤติกรรม เลือกพฤติกรรมที่ไม่ดีที่อยากเปลี่ยนแปลง เช่น โกรธโมโหง่าย หึงหวง ดิตสุรา พุดหยาบคายดูต่ำ เสพยาบ้า ฯลฯ 1 พฤติกรรม จากนั้นให้ฝึกกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยปรับให้สอดคล้องกับโจทย์พฤติกรรมความรุนแรงที่แต่ละกลุ่มได้รับให้เวลาในการปรึกษา 30 นาที และนำเสนอขั้นตอนกระบวนการปรับพฤติกรรม 10 นาที/กลุ่ม
4. เมื่อจบขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ สมาชิกในกลุ่มระดมความคิดเห็นเขียนลงกระดาษฟลิปชาร์ต เสนอวิธีการจัดการควบคุม/ปรับพฤติกรรมโดยชุมชน
 - ท่านเคยพบเห็นว่าในชุมชนมีวิธีการจัดการควบคุมหรือปรับพฤติกรรมผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่อย่างไร
 - ท่านเคยพบเห็นว่าในชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว จากการถูกระทำซ้ำหรือไม่อย่างไร
 - ท่านคิดว่าวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวคืออะไรบ้าง อย่างไร
 - ใครควรมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เฉลยแบบฝึกหัดจากใบงาน

กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว
กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
1034 ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
โทรศัพท์ / โทรสาร 0 2659 6725

คู่มือในรูปแบบ PDF

